

Matilda Kivilahti

**”MIKÄÄN OIKEUS, KULTTUURI TAI
KONFLIKTI EI VOI KOSKAAN OIKEUTTAA
IHMISHENGEN RIISTÄMISTÄ”**

Kunniaan liittyvän väkivallan diskurssit Helsingin
Sanomissa ja Ilta-Sanomissa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2024

TIIVISTELMÄ

Matilda Kivilahti: "Mikään oikeus, kulttuuri tai konflikti ei voi koskaan oikeuttaa ihmishengen riistämistä" – Kunniaan liittyvän väkivallan diskurssit Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen kandidaattiohjelma
Joulukuu 2024

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista kuvaa Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat rakentavat kunniaan liittyvästä väkivallasta. Tarkastelemalla kunniaan liittyvää väkivaltaa käsitteleviä artikkeleita analysoin, millaisia diskursseja ilmiöstä on löydettävissä ja ketkä niitä tuottavat. Tutkielmani on saanut vaikutteita inklusiivisesta journalismista, joka korostaa, että uutismedian tulisi kuulla kaikkia tasapuolisesti.

Tutkielman aineisto koostuu 19 journalistisesta artikkelista sekä mielipidekirjoituksesta. Artikkelit käsittelevät kunniaan liittyvää väkivaltaa, ja ne on julkaistu Helsingin Sanomissa sekä Ilta-Sanomissa aikavälillä 1.1.2023-30.9. 2024. Tutkimusmenetelmänä käytän diskurssianalyysia. Aineistostani hallitsee neljä kunniaan liittyvästä väkivallasta kertovaa diskurssia: toiseuttamisen diskurssi, sukupuolidiskurssi, ihmisoikeusdiskurssi ja rikosoikeudellinen diskurssi.

Toiseuttamisen diskurssi kehystää kunniaan liittyvän väkivallan etnisten vähemmistöjen ongelmaksi, jota viranomaistoimijat tai oikeuslaitoksen edustajat tuottavat. Sukupuolidiskurssi nojaa narratiiviin, jossa kunniaan liittyvä väkivalta kehystetään erityisesti naisiin kohdistuvana väkivaltana ja siinä häivytetään tekijän muita piirteitä. Ihmisoikeusdiskurssi korostaa kunniaan liittyvän väkivallan olevan iso yhteiskunnallinen ongelma ja peräänkuuluttaa siihen puuttumista ja sen tunnistamista. Rikosoikeudellinen diskurssi kehystää kunniaan liittyvän väkivallan rikoksena, joka ei juurikaan eroa muusta väkivaltarikollisuudesta.

Diskurssianalyysini osoittaa, että Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat ovat osiltaan toistaneet aikaisemman tutkimuksen osoittamia kunniaan liittyvän väkivallan yksipuolisia kuvauksia. Kunniaan liittyvä väkivallan kontekstointi jää myös pitkälti yleisönosastokirjoitusten varaan, vaikka niiden näkyvyys on journalistisiin kirjoituksiin verrattuna pienempi. Inklusiivisen journalismin näkökulmasta aineistoni ei näyttäydä kovinkaan moniäänisenä. Suurimmat äänet, keitä aineistossani kuultiin, olivat viranomaistoimijat tai oikeuslaitoksen edustajat. Tuloksiini ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi ilmiön vaikea tunnistaminen, kulttuuristavat käsitykset sekä tietämättömyys. Kunniaan liittyvän väkivallan yksipuoliset kuvaukset ovat huolestuttavia etenkin ilmiön puuttumisen kannalta, sillä aiempi tutkimus on osoittanut uutismedialla olevan vaikutusta väkivallan ehkäisyyn.

Avainsanat: Kunniaan liittyvä väkivalta, sukupuolittunut väkivalta, inklusiivinen journalismi, diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
	2.1 Sukupuolistuneen väkivallan syvät juuret.....	4
	2.1.1 Kunnian kauhut.....	6
	2.2 Uutismedian yksipuoliset väkivallan kuvaukset.....	8
	2.3 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset	10
3	AINEISTO JA MENETELMÄ.....	14
	3.1 Empiirinen aineisto.....	14
	3.2 Menetelmänä diskurssianalyysi	15
4	ANALYYSI JA TULOKSET.....	18
	4.1 Kunniaan liittyvän väkivallan neljä diskurssia	18
	4.1.1 Toiseuttamisen diskurssi.....	18
	4.1.2 Sukupuolidiskurssi	21
	4.1.3 Ihmisoikeusdiskurssi	23
	4.1.4 Rikosoikeudellinen diskurssi	27
	4.2 Havaintojen tulkinta ja arviointi.....	30
5	POHDINTA.....	35
	LÄHTEET	39
	LIITE 1: TUTKIMUSAINEISTO.....	46

1 JOHDANTO

Toukokuussa 2024 Suomessa uutisoitiin henkirikoksesta, joka nimettiin niin kutsutuksi kunniamurhaksi. Tapauksessa mies murhasi vaimonsa polttamalla hänet elävältä autossaan sen jälkeen, kun vaimo oli hakenut avioeroa. (Ranta 2024). Vaikka kyseessä oli erityisen raa'alla tavalla toteutettu murha, huomasin, että moni ei ollut edes kuullut tästä tapauksesta, eikä se ollut herättänyt laajaa yhteiskunnallista keskustelua julkisuudessa.

Keskustelu kunniaan liittyvästä väkivallasta rantautui Suomeen 2000-luvulla. Erityisesti Ruotsissa paljon huomioita saaneita väkivaltatapauksia, kuten Fadime Sahindalin niin kutsuttua kunniamurhaa (MTV 2002) käsiteltiin myös suomalaisissa uutismedioissa. Tavat puhua kunniaan liittyvästä väkivallasta Suomessa omaksuttiin Ruotsista: väkivaltaa perusteltiin maahanmuuttajien kulttuurieroilla ja kotoutumisongelmilla (Keskinen 2009, 20).

Ensimmäisen kerran Suomessa pystyttiin nimeämään henkirikos lähes varmuudella niin kutsutuksi kunniamurhaksi vuonna 2021 (Mäkinen 2021; Rissanen 2024). Ilmiön tunnistaminen vaikuttaa siis olevan Suomessa verrattain uutta. Ihmisoikeusliiton vuoden 2016 selvityksestä ilmenee, että kunniaväkivaltaan puuttumista viranomaisten toimesta vaikeuttaa ilmiön arkuus ja tietämättömyys (Hansen, Sams, Jäppinen ja Latvala 2016, 142–143). Niin kutsutut kunniamurhat naamioidaan usein perinteeksi tai jonkun kulttuurin toimintatavaksi, joita ei tule kyseenalaistaa ja jotka tulee hyväksyä – myös ulkopuolisten (Husseini 2009, 10–11). Nämä saattavat olla syynä siihen, miksi kunniaväkivaltatapauksiin ei oteta julkisessa keskustelussa niin paljon kantaa, ja miksi niitä ei aina tunnisteta. Tässä tutkielmassa tarkastelen, miten kunniaan liittyvää väkivaltaa käsitellään suomalaisessa journalismissa, tarkemmin Helsingin Sanomissa ja Iltä-Sanomissa. Ajattelen, että uutismedian rakentama kuva ilmiöstä heijastuu myös siitä käytyyn julkiseen keskusteluun.

Uutismedialla on suuri rooli siinä, mistä asioista puhutaan. Mediatekstit eivät ainoastaan heijasta todellisuutta, vaan luovat myös omia muunnelmiaan. Tekstin tuottajan

yhteiskunnallinen asema, edut ja päämäärät vaikuttavat siihen, millaisia todellisuuden muunnelmia luodaan esimerkiksi väkivallan uhreista tai tekijöistä. (Fairclough 1995, 136; Richards, Gillespie ja Smith 2011). Aikaisempi tutkimus on osoittanut, että media ohjaa mielipiteiden muodostumista ja julkista keskustelua (d’Haenens 2019). Journalismilla on myös tapana nostaa pinnalle vain erityistapaukset, vaikka kyseessä olisi laaja yhteiskunnallinen ongelma. Uutiset painottavat tapahtumia, jotka ovat poikkeuksellisia tai erityisiä (Harcup ja O’Neill 2001). Siksi sillä on väliä, millaista representaatiota toimittajat luovat kunniaan liittyvästä väkivallasta.

Viime vuosina erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvat ovat kritisoineet sitä, ettei kunniaan liittyvästä väkivallasta kuulla ruskeita tai mustia naisia. Tästä ovat puhuneet ainakin kirjailija Sara Al Husaini sekä ihmisoikeusasiantuntija Ujuni Ahmed. Al Husaini on kritisoinut kunniaan liittyvän väkivallan poliittista keskustelua. Hänen mukaansa yksittäistapausten sijaan pitäisi keskittyä yhteiskunnallisiin rakenteisiin. (Eskola 2024). Ahmed on käsitellyt kokemaansa kunniaan liittyvää väkivaltaa kirjassaan *Tytöille, jotka ajattelevat olevansa yksin* (2022) sekä siihen pohjautuvassa näytelmässä. Tutkielmani nojaan ajatukseen inklusiivisesta journalismista, joka korostaa, että uutismedian tulisi kuulla kaikkia tasapuolisesti. Uutisten raportoinnin tulisi perustua läpinäkyvään vuorovaikutukseen niiden ihmisten kanssa, joita uutiset koskettavat. (Ford, Gonzales ja Quade 2020). Jos halutaan torjua ja ennaltaehkäistä sukupuolistunutta ja kunniaan liittyvää väkivaltaa, on tärkeää ymmärtää ongelma oikein, tuottaa sitä oikein heijastelevia journalistista juttuja ja kuulla heitä, jotka ovat jollain tavalla asianosaisia. Tutkimusten mukaan uutismedialla on vaikutusta väkivallan ehkäisyyn (Gillespie, Richards, Givens ja Smith 2013). Vaikka ilmiö ei kosketa pelkästään maahanmuuttajia, Monika-naiset liiton kriisikeskuksen johtaja Natalie Gerbertin mukaan maahanmuuttajanaisilla on tilastollisesti 2–3-kertainen riski suhteessa kantaväestöön joutua perhe- tai lähisuhdeväkivallan uhriksi (Rossvall 2024). Yhä monikulttuurisemmaksi muuttuvassa Suomessa on mielestäni ensiarvoisen tärkeää ottaa maahanmuuttajayhteisöihin kuuluvat mukaan osaksi sukupuolistuneen väkivallan keskustelua. Tämä tarkoittaa muun muassa heidän kuulemistansa uutismediassa.

Kunniaan liittyvä väkivalta on verrattain laaja ongelma. Se koskettaa jollain tavalla joka kymmentä 16–74-vuotiasta Suomessa. Vahvimmin kunniaan liittyvä väkivalta koskettaa 16–34-vuotiaita. Heistä 12 prosenttia on kokenut tai todistanut kunniaan liittyvää väkivaltaa tai sen uhkaa, tai tietää ainakin yhden sitä toteuttaneen tekijän tai uhrin. (Attila ym. 2021). Siksi tämä aihe on yhteiskunnallisesti merkittävä: enää ei voida puhua pelkistä yksittäistapauksista.

Kunniaan liittyvästä väkivallasta käytyä keskustelua varjostaa rasismi ja monia saattaa huolettaa, voiko kunniaan liittyvästä väkivallasta puhua rasistiksi leimaamisen pelossa. Tärkeää onkin, miten siitä puhutaan. Vastakkainasettelujen purkamiseksi on pyrittävä vastavuoroiseen keskusteluun, jossa esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten omien järjestöjen merkitys tunnustetaan tiedostamalla samalla, että maahanmuuttajien näkemykset ovat moninaisia, eikä heillä ole ”yhtä ääntä”. (Keskinen 2009, 24–26).

Tutkielmassani käytän tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysia, jonka avulla selvitin, millaisia puhetapoja aineistostani löytyy. Tämä on tutkielmassani olennaista, koska tulkiten, että aineistoni diskurssit heijastelevat todellisuutta. Seuraavassa luvussa esittelen teoreettisen viitekehitykseni, jossa avaan tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ja kerron aiemmasta tutkimuksesta aiheesta. Teoreettisen viitekehityksen jälkeen esittelen työssäni käyttämäni aineistot sekä tutkimusmenetelmän. Tämän jälkeen avaan tarkemmin analyysini tulokset, joita tarkastelen aiemman tutkimuksen valossa. Lopuksi kokoan havaintojani yhteen ja pohdin tulosteni yhteiskunnallista kontekstia sekä tutkielmani tekoprosessia.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa esittelen tutkielmani keskeisiä käsitteitä sekä kerron aikaisemmasta tutkimuksesta aiheesta. Käsittelem enenkin sukupuolistunutta väkivaltaa, joka voidaan ymmärtää eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä kunniaan liittyvälle väkivallalle. Hyödynnän työssäni etenkin käsitettä sukupuolistuneesta väkivallasta ja sen julkisesta esittämisestä tehtyä aiempaa tutkimusta, mutta luvussa 2.3 nostan esiin myös ajatuksen inklusiivisesta journalismista ja ehdotuksen siitä, miten väkivallan osallisten kokemuksia tulisi journalismissa huomioida.

2.1 Sukupuolistuneen väkivallan syvät juuret

Avaan ensimmäisenä sukupuolistuneen väkivallan käsitettä, koska sitä voi pitää eräänlaisena kattokäsitteenä kunniaan liittyvälle väkivallalle. Ronkaisen (2017, 19–21) mukaan väkivalta on aina arvotettua, eli jonkun teon nimeäminen väkivallaksi sisältää moraalisen kannanoton. Se on voimakeino, joka liitetään usein valtaan ja sosiaaliseen kontrolliin.

Sukupuolistuneesta väkivallasta puhuttaessa sukupuoli, seksuaalisuus ja valta nähdään yhteydessä väkivaltaan, ja siinä huomio kiinnitetään väkivallan prosesseihin. Nämä eri tekijät jäsentävät eri tavoin esimerkiksi väkivallan kokemuksia ja representaatioita. On mielekästä puhua myös sukupuolittuneesta väkivallasta, joka puolestaan tarkastelee enemmänkin väkivallan lopputulemaa. (Keskinen 2010, 243–245). Väkivalta on sukupuolittunutta silloin, kun sukupuoli vaikuttaa tekoon sekä esimerkiksi siitä seuranneeseen rikosilmoituksen tekoon tai oikeusprosessiin. Sukupuolittuneesta väkivallasta puhuttaessa tulee siis kiinnittää huomiota tilanteisiin, joissa sukupuolella on erityistä merkitystä. (Lidman 2016, 64). Sukupuolella on vaikutusta muun muassa siihen, millaista väkivaltaa koetaan, miten siitä puhutaan ja miten sitä esitetään. Naisiin kohdistuva väkivalta on oma tutkimuskohteensa, koska sillä on omanlaisensa dynamiikkansa ja erityispiirteet. Naisten yhteiskunnallisen asemansa vuoksi naiset altistuvat sukupuoliperustaisiin väkivallan muotoihin, johon termi naisiin kohdistuva väkivalta viittaa (Ronkainen 2017, 29–31). Naisiin kohdistuva väkivalta on

yhteiskunnassamme yleistä, mutta sitä ei silti käsitellä samalla tavalla kuin miehiin kohdistuvaa väkivaltaa (Lidman 2016, 19–23). Naiset esimerkiksi mielletään usein passiivisena uhrina ja miehet tekijöinä (Ronkainen 2017, 30). Kyse on siis yhteiskunnassa vallitsevista epätasa-arvoisista rakenteista, jotka ovat usein piilossa. Patriarkaattisessa yhteiskunnassa miehellä on ylivalta, mikä ilmenee naisten alistamisena perheissä, työelämässä, kansalaisyhteiskunnassa ja valtion instituutioissa. Feministinen tutkimus on nähnyt valtion patriarkaalisen vallan keskittymänä, mikä ilmenee esimerkiksi jopa lainsäädännössä. (Kantola 2010, 82–83). Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pidetään yksityisen patriarkaatin jäänteinä, joka ilmenee perinteisenä isän tai miehen valtana (Romppanen ja Giray 2010, 60). Naisiin kohdistuvan väkivallan dynamiikka muodostuu siis erilaisista väkivallan epätasa-arvon ja alistamisen keinoista, jotka ovat toisiinsa kietoutuneita rakenteita (Ronkainen 2017, 31).

Sukupuolistunutta väkivaltaa tutkinut feministinen tutkimus ei tutki vain naisia, vaan tuo esille sukupuolen lisäksi muita eriarvoisuutta ja hierarkioita tuottavia tekijöitä, kuten etnisyyden ja uskonnon (Juvonen, Rossi ja Saresma 2010, 11). Intersektionaalisuuden käsite ottaa huomioon erojen moninaisuuden, eli sukupuoli ei automaattisesti asetu vallan hierarkioissa ylimmäksi (Valovirta 2010, 94–95). Vaikka naisiin kohdistuva väkivalta on olennainen osa tutkimustani koskien kunniaan liittyvää väkivaltaa, otan siinä huomioon muutkin kuin sukupuoleen liittyvät tekijät.

Naisiin kohdistuvassa väkivallassa tekijä on lähes aina tuttu tai läheinen henkilö. Lähes aina kyse on vallankäytöstä ja kontrolloinnista. (Keskinen 2010, 246–247). Väkivalta liitetään usein miehiin ja maskuliinisuuteen. Väkivaltainen poika ei ole poikkeus ja joissakin konteksteissa se nähdään jopa ymmärrettävänä ja hyväksyttävänä toimintana. (Jokinen 2017, 36–37). Naisen tekemä väkivalta mielletään päinvastoin naisen luontaisen käytöksen vastaisena (Berrington ja Honkatukia 2002, 52–53). Naisten väkivaltakokemusten taustalla ei ole kuitenkaan aina miespuolinen tekijä, vaan enemmänkin väkivallan suurempi sosiaalinen tarkoitus: naisiin kohdistetaan väkivaltaa, koska he ovat naisia (Boyle 2019).

Tilastokeskus toteutti vuonna 2021 tutkimushankkeen, jossa selvitettiin sukupuolistuneen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tilastoja Suomessa. 16–74-vuotiaista suomalaisnaisista 57 prosentilla on ollut kokemuksia jonkun tekemästä seksuaaliväkivallasta, uhkailusta tai fyysisestä väkivallasta (Attila ym. 2021). Kyse on siis merkittävästä yhteiskunnallisesta ongelmasta.

2.1.1 Kunnian kauhut

Feministisen väkivaltatutkimuksen saatua näkyvyyttä 1970-luvulla herättiin hiljalleen siihen ajatukseen, että miesten naisiin kohdistama väkivalta ei ole kaikkialla maailmassa samantyyppistä (Lidman 2016, 192–193). Esittelen seuraavaksi kunniaan liittyvän väkivalta -käsitteen, joka liittyy olennaisesti sukupuolittuneeseen väkivaltaan. Lidman (emt.) esittää kunniaan liittyvän väkivallan olevan lähisuhdeväkivallan rinnakkaismuoto, joka koskettaa kaikkia väestöryhmiä. Lähisuhdeväkivallassa tekijä ja uhri ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa, kuten parisuhteessa (THL 2024). Kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyy aina yhteisö, mikä erottaa sen lähisuhdeväkivallasta (Tammisalo-Savolainen 2009, 31).

Kunniaan liittyvän väkivallan määrittely ei ole yksiselitteistä, sillä siihen liittyvät asiat herättävät keskustelua niin vähemmistöryhmissä kuin väkivaltatyön parissa työskentelevien keskuudessa (Karimi 2009, 159). Ihmisoikeusliitto (2024) määrittelee kunniaan liittyvän väkivallan olevan ”väkivaltaa, jolla pyritään suojaamaan tai palauttamaan perheen, suvun tai yhteisön kunniaa.” Häpeän käsite on keskeinen osa ilmiötä, sillä on kunnian puolustaminen ja häpeän välttäminen ovat kunniaan liittyvän väkivallan taustalla vallitsevia tekijöitä (Lidman 2009, 121). Kunnia ja häpeä rakentuvat aina historiallisissa, poliittisissa sekä kulttuurisissa konteksteissa. Tulkinta kunniaista voi vaihdella eri yhteisöjen sisällä, mutta usein se on vahvasti sukupuolittunutta: naisten keho nähdään ”kunnian säilyttäjänä” ja mies ”kunnian vartioijana”. (Feldman 2010). Kunniaan liittyvä väkivalta on siis ennen kaikkea kontrollointia, jota esiintyy eri muodoissa: esimerkiksi pukeutumisen tai liikkumisen rajoittamisena, fyysisenä väkivaltana tai pakkoavioliittona. Kuitenkin sen tekotapojen sijaan kunniaan liittyvän

väkivallan erityispiirteet palautuvat teon motiiviin, eli kunnian palauttamiseen yhteisössä. (Hansen ym. 2016, 12–13).

Kunniaan liittyvä väkivalta on usein sukupuolittunutta. Se kohdistuu erityisesti nykyisiin tai entisiin puolisoihin, tyttäriin tai sisariin, mutta ilmiö voi koskettaa myös väkivaltatekoihin painostettuja miehiä välillisesti. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, jotka eivät täytä yhteisöjen siveysperiaatteita, ovat myös kunniaan liittyvän väkivallan uhan alla. (Van Dijken 2009, 163–164). Siveysvaatimukset ovat yhteydessä tietynlaiseen perinteiseen seksuaalimoraaliin, jolla pyritään estämään häpeää (Lidman 2009, 120–122). Sukupuolistuneen väkivallan lailla kunniaan liittyvä väkivalta johtuu patriarkaalista rakenteista, jossa nainen on kontrollin alla (Anthias 2013, 162). Nämä rakenteet mahdollistavat väkivallan ylläpitämisen ja sen uusintamisen (Romppanen ja Giray 2009, 59). Kunniaan liittyvän väkivallan taustalla on usein yhteisöllinen, epätasa-arvoinen ja miesvaltainen arvomaailma (Tammisalo-Savolainen 2009, 32–33). Se on hyväksyttyä omassa perheessä, mikä tekee siitä poikkeuksellisen muihin väkivallan muotoihin verrattuna (Karimi 2009, 159).

Keskustelu kunniaan liittyvästä väkivallasta yhdistetään usein virheellisesti ainoastaan islaminuskoon. Tällaiset kulttuuristavat ajatusmallit luovat stereotyyppisiä käsityksiä tietyistä ihmisryhmästä. (Anthias 2013, 163). Kunniaan liittyvää väkivaltaa kokevat usein maahanmuuttajataustaiset nuoret, mutta ilmiö ei palaudu mihinkään etniseen ryhmään, uskontoon tai kulttuuriin. Se on kulttuurien rajoja ylittävää. Kunniakäsitykset voivat olla sidoksissa mihin tahansa yhteisöön, eivätkä kaikki kunniakäsitykset johda väkivaltaan. Kunniaan liittyvän väkivallan eri muotoja on havaittu Suomessa jo vuosisatojen ajan esimerkiksi joissakin vanhoillislestadiolaisissa ja romanien yhteisöissä. (Hansen ym. 2016, 13–17). Kunniaan liittyvää väkivaltaa on havaittu jopa kanadalaisissa jääkiekkjoukkueissa, joissa rutiininomaisesti esiintyvät nyrkkitappelut representoivat kunnian sosiaalista rituaalia. Joukkueiden pelaajat eivät miellä nyrkkitappeluja väkivaltatapauksiksi, vaan ne nähdään joukkueen kunnian säilyttämisen symbolina. (Colburn 1985).

Äärimmäisin muoto kunniaan liittyvästä väkivallasta on niin kutsuttu kunniamurha, jossa useimmiten miehet kokevat heidän tehtäväkseen palauttaa suvun kunnia takaisin murhaamalla yhteisön nainen, joka on käyttäytynyt tavalla, joka ei ole ollut yhteisön sisällä hyväksyttyä. Kunniamurha tulkitaan yleensä joko sankaritekona tai tuomittavana rikoksena, ja tulkinnat voivat erota jopa yhteisön sisällä. (Jafri 2008, 4–11).

Suhtaudun kriittisesti kunniaväkivalta-termiin, koska tosiasiaa väkivallassa ei ole mitään kunniallista. Sitä on problematisoitu myös kirjallisuudessa. Loisto settlementti Ry suosittelee, ettei kunniaväkivalta-termiä käytetä suomalaisessa keskustelussa, koska sen voi helposti tulkita, että väkivalta on kunniallista (Aapakallio 2024). Husseinin (2009) mukaan naisiin iskostetaan usein ajatus suvun kunnian kantajana, mikä saa heidät hyväksymään kunniaan liittyvät rikokset. Todellisuudessa nämä vanhat uskomukset liittyvät kontrolliin, eivätkä kunniaan. Käytän tutkielmassani käsitettä *kunniaan liittyvä väkivalta*, mikä on perusteltavissa ”ilmiön historiallisten ja kulttuuristen lähtökohtien kautta” (Lidman 2016, 195).

2.2 Uutismedian yksipuoliset väkivallan kuvaukset

Käsittelin edellisissä luvuissa sukupuolistunutta väkivaltaa ja kunniaan liittyvää väkivaltaa ilmiönä. Tässä luvussa tarkastelen aiemman tutkimuksen avulla, miten näitä ilmiöitä on julkisuudessa käsitelty. Naisiin kohdistuvaa väkivallan uutisointia on tutkittu etenkin feministisen mediatutkimuksen piireissä. Tyypillistä sukupuolittuneen väkivaltaan liittyvälle uutisoinnille on, että etenkin lähisuhdeväkivaltaan kiinnitetään huomiota uutismediassa vähemmän kuin tapauksiin, jossa tekijä on ollut tuntematon (Meltzer 2023). Meltzerin analyysissä keskityttiin erityisesti parisuhdeväkivaltaan. Meltzer huomasi, että väkivallasta raportointi keskittyi yksittäistapauksiin, sen sijaan, että toimittajat olisivat tunnistaneet laajemman yhteiskunnallisen ilmiön sen taustalla. Hänen mielestään toimittajien pitäisi kiinnittää enemmän huomiota väkivaltatapausten taustoihin ja yhdistää ne osaksi kokonaisvaltaista sosiaalista kontekstia. Uutismedia on suuri lähde yleisölle, minkä vuoksi tapa, jolla naisiin kohdistuvasta väkivallasta uutisoidaan ja esitetään voi edistää ongelman ymmärtämistä. Esimerkiksi

parisuhdeväkivallasta yli- tai aliraportoiminen vaikuttaa yleisön mielikuviin ilmiöstä. (emt.)

Naisiin kohdistettu väkivalta myös kehystetään usein tavalla, joka ei tuo esiin näiden rikosten todellista luonnetta (Bouzerdan ja Whitter-Woodring 2018). Bouzerdan ja Whitter-Woodring huomasivat, että naisiin kohdistuvia murhia käsiteltiin lähinnä yksittäistapauksina eikä osana laajempaa naisiin kohdistuvaa väkivallan kontekstia. Tutkijat esittivät, että naisten murhien kehystäminen naismurhiksi ja ihmisoikeusloukkauksiksi voisi auttaa saamaan aikaan poliittisia muutoksia ja näin ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Aikaisempi tutkimus on tarkastellut myös kunniaan liittyvän väkivallan diskursseja mediassa. Tutkija Gill (2022) huomasi analyysissaan, että kunniakäsityksiin liittyviä väkivaltatapauksia pidetään usein kulttuurisina tai uskonnollisina ongelmina, minkä vuoksi Gill problematisoi ilmiötä ja siihen liittyviä diskursseja. Tutkimus esittää, että ”kunniarikoksen”-käsitettä käytetään mediakeskusteluissa rodullisten sekä etnosentristen kertomusten ylläpitämiseen vahvistaen näin maahanmuuttovastaisia ja islamofobisia käsityksiä Kanadassa. Johtopäätöksenä Gill tuo esille, että sukupuolittuneen väkivallan tapauksessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota rakenteisiin yksittäisten tapausten sijaan, sillä populaarissa mediassa ei hänen mukaansa kiinnitetty huomiota siihen, miksi tietynlaista väkivaltaa kohdistuu naisiin, miksi kunniakäsitykset oikeuttavat väkivaltaa ja miksi tietyt rikokset ovat maahanmuuttoyhteisöissä ylläpidettyinä.

Gill (2022) analysoi tutkimuksessaan nuoren naisen, Asqa Parvezin, murhaa, joka sai valtavasti mediahuomiota ja joka verhottiin julkisuudessa ”kunniaväkivallaksi”. Hän tutki myös Tiffany Gaylen tapausta, jossa hänet murhattiin hänen isänsä ja äitipuolensa toimesta. Tämä ei kuitenkaan saanut läheskään yhtä paljon mediahuomiota kuin Parvezin, vaikka uhrin olivat suunnilleen saman ikäisiä ja asuivat samalla alueella. Gillin mukaan voimakkaista yhtäläisyyksistä huolimatta Gaylen murhasta ei puhuttu ”kunniakonfliktina”, eikä kulttuuriin tehty minkäänlaisia viittauksia, toisin kuin Parvezin

tapauksessa. Gaylen murha johtui Gillin mukaan hänen vanhempiansa persoonasta, kun taas Parvezin kulttuurista ja uskonnosta.

Myös Chandra Mohanty (2003) kritisoi länsimaisen feminismin diskursseja ja niiden tapaa esittää ”kolmannen maailman naiset”. Hänen mukaansa ”kolmannen maailman naiset” esitetään tässä länsimaisen valkoisen naisen silmin. Mohanty haastaa ihmiset kyseenalaistamaan valtasuhteita tiedon tuottamisessa ja esittämisessä. ”Kolmannen maailman naiset” kuvataan usein passiivisina uhreina sekä oletetaan, että kaikki naiset jakaisivat samanlaisen sorron kokemuksen. Lisäksi Mohanty argumentoi, että miesten väkivaltaa on tulkittava sen kontekstissa ja tietyissä yhteiskunnissa, jotta sitä voidaan ymmärtää paremmin ja siten tehokkaammin muuttaa sitä. Mohanty kuitenkin huomauttaa, ettei pidä länsimaista feminismin tutkimusta vääränä tai huonona, vaan pyrkii tuomaan esille toisen näkökulman, joka tulisi ottaa keskusteluissa huomioon.

2.3 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, millaista kuvaa kunniaan liittyvästä väkivallasta Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat rakentavat sekä ketkä kunniaan liittyvästä väkivallasta puhuvat. Tutkimukseni tukeutuu paitsi feministiseen mediatutkimukseen myös inklusiivisen journalismin ajatuksiin, jonka avulla lähestyn kunniaan liittyvän väkivallan kertojien ääniä. Inklusiivisen journalismin näkökulma toimii kriittisenä tapana tarkastella journalismin suoriutumista. Mielestäni journalismin tulisi olla inklusiivista, eli kunniaan liittyvän väkivallan asianomaisten äänet tulisi näkyä journalismissa sekä julkisessa keskustelussa, jota kunniaan liittyvästä väkivallasta käydään. Tutkielmassa kiinnitän huomiota myös siihen, osataanko uutismedioissa tunnistaa kunniaan liittyvä väkivalta osana laajempaa yhteiskunnallista ongelmaa. Näkykö uutisissa väkivallan konteksti ja miten se vaikuttaa siihen, millaista kuvaa kunniaan liittyvästä väkivallasta rakennetaan?

Toimittajilla on valtaa siinä, keitä he haastattelevat ja mitä lähteitä juttuun valikoituu. Journalismi vaikuttaakin suuresti siihen, ketkä pääsevät yhteiskunnan sisäpuolelle ja ketkä suljetaan sen ulkopuolelle (Rupar 2017). Yhdistyneiden kansakuntien käsitys

inklusiivisesta yhteiskunnasta korostaa tarvetta varmistaa kaikkien yhteiskunnan jäsenten osallisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet katsomatta rotuun, luokkaan, sukupuoleen ja maantieteelliseen eroon (Moring ym. 2017). Tässä analyysissä huomioni kiinnittyy siihen, keiden ääni nousee esille uutisissa, jotka käsittelevät kunniaan liittyvää väkivaltaa.

Inklusiivinen journalismi pyrkii varmistamaan, että kaikki yhteiskunnan ryhmien äänet tulevat kuulluksi ja saavat tilaa mediakentässä. Inklusiivisen journalismin idea tutkii toimia ja erityistoimenpiteitä, joita journalistit käyttävät puuttuakseen yhteiskunnan eriarvoisuuksiin ja rakenteellisiin epäkohtiin. (Rupar 2017). Kaikkien yhteisöjen ja kansanryhmien huomioimiseksi toimittajilla tulee olla laajaa ymmärrystä ja kokemusta yhteiskunnallisesta, poliittisesta sekä kulttuurisesta monimuotoisuudesta. Toiseuden tunnustaminen ja kriittinen asenne identiteettien rakentamisprosessiin ovat keskeisiä tekijöitä inklusiivisen journalismin tuottamisessa. (Moring ym. 2017). Journalismi on juurtunut historiallisiin ennakkoluuloihin ja syrjintään, joka vuoksi tärkeä ensiaskel kohti inklusiivisempaa journalismia on se, että toimittajat itse tunnistavat omat ennakkoluulonsa. Pelkkä diversiteetin lisääminen toimituksessa ei siis ole riittävää. (Ford ym. 2020).

Inklusiivisen journalismin näkökulmasta kiinnitän tutkielmassani huomiota siihen, pyrkivätkö toimittajat tekemään journalistisia valintoja, joilla eriarvoisuuksiin voitaisiin puuttua. Koska kunniaan liittyvä väkivalta koskee erityisesti vähemmistöjä tai naisia, olisi mielestäni tärkeää, että myös heidän äänensä kuuluisi uutismediassa. Pystyykö toimittaja, joka ei mahdollisesti ole kokenut kunniaan liittyvää väkivaltaa, esittämään ilmiön todenmukaisena? Vai millaista todellisuutta siitä silloin luodaan? Pyrin tutkielmassani erittelemään diskurssien puhujia toisistaan ja analysoimaan, tuottavatko eri puhujat erilaisia diskursseja.

Miksi näitä väkivallan esityksiä on tärkeää tutkia? Tutkimuksessani käytän tieteenfilosofisena lähestymistapana sosiaalista konstruktionismia. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta ajatellaan, että todellisuus rakentuu sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa. Tämän vuoksi kieltä voidaan pitää keskeisenä

mielenkiinnon kohteena sosiaalisessa konstruktionismissa. (Burr 2015, 4–5). Konstruktionismilla viitataan erilaisiin projekteihin, jotka pyrkivät analysoimaan tai esittelemään sosiaalisia vuorovaikutuksia, jotka ovat johtaneet johonkin nykyisen tosiasian syntymiseen (Hacking 2009, 77).

Kieli viittaa ennen kaikkea todellisuuteen. Se rakentaa merkityskenttiä, jotka määräävät, mitkä asiat säilyvät ja mitkä unohtuvat yksilön ja yhteisön todellisuudessa. Rakennetut merkityskentät voivat kertyä ja rakentaa yhteiskunnallista tietovarantoamme, jota voi hyödyntää arkielämässä. (Berger ja Luckmann 1966, 49–52). Tästä näkökulmasta suhtaudun aineistooni sosiaalisena rakennelmana. Uutismedian välittämät esitykset väkivallasta ovat siis merkittäviä, koska ne luovat kuvaa todellisuudesta. On tärkeää, että näissä esityksissä esimerkiksi kuullaan niitä, keitä väkivalta oikeasti koskettaa, jotta kuvaukset väkivallasta vastaavat todellisuutta. Jos väkivaltaa halutaan torjua ja ennaltaehkäistä, on tiedettävä, millaisesta ilmiöstä oikeastaan on kyse. Uutismedian luomat käsitykset väkivallasta voivat vaikuttaa esimerkiksi uhripalveluiden rahoitukseen sekä lainsäädännön tukemiseen. (Gillespie, Richards, Givens ja Smith 2013; Richards, Gillspie ja Smith 2014).

Tutkielmassani kysymykset siitä, mitä kielen avulla luodaan, kuinka sitä käytetään ja ketkä sitä käyttävät siinä ympäristössä, jossa sen avulla luodaan merkityksiä, ovat olennaisia. Burr (2015, 55) esittääkin, että kielen ymmärtäminen on aina sidoksissa sen kontekstiin. Kielenkäyttö on siten osana sosiaalista toimintaa. Sosiaalisen konstruktionismin lähestymistapa tukee tutkimusmenetelmäni diskurssianalyysia.

Tutkielmani tavoitteet voi tiivistää seuraaviksi tutkimuskysymyksiksi:

1. Millaisten diskurssien avulla Helsingin Sanomat ja Iltasanomat tarkastelevat kunniaan liittyvää väkivaltaa vuosien 2023–2024 aikana?
2. Millaisia käsityksiä uhreista ja tekijöistä nämä diskurssit rakentavat?
3. Millaiset toimijat tuottavat erilaisia kunniaan liittyvän väkivallan diskursseja ja kuullaanko journalismissa väkivallan asianomaisia?

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

Luvussa 3.1 esittelen empiirisen aineistoni ja perustelen sen rajausta. Luvussa 3.2 avaatan tutkimusmenetelmäni diskurssianalyysia sekä kerron, miten olen analyysiani tehnyt.

3.1 Empiirinen aineisto

Tutkielmani aineisto koostuu artikkeleista, jotka käsittelevät kunniaan liittyvää väkivaltaa. Valitsin 19 journalistista artikkelia aikaväliltä 1.1. 2023–30.9. 2024. Haluan tutkielmassani hahmotella sitä keskustelua, mitä tällä hetkellä käydään kunniaan liittyvästä väkivallasta, ja siksi valitsin tutkielmaani mahdollisimman tuoreen aineiston. Pelkästään vuoden 2024 artikkelit eivät olisi tarjonneet riittävän paljon tutkimusaineistoa, joten siksi sisällytän tähän myös vuoden 2023 artikkelit.

Aineisto on kerätty *Ilta-Sanomien* (tästä eteenpäin: IS) ja *Helsingin Sanomien* (tästä eteenpäin: HS) verkkosivuilta, koska IS tavoittaa eniten lukijoita suomalaisista lehdistä ja HS kolmanneksi eniten (Media Audit Finland 2024). Halusin ottaa aineistoon mukaan iltapäivälehdien lisäksi myös sanomalehden, ja HS onkin levikiltään Suomen suuri tilattava sanomalehti (Media Audit Finland 2019). Näiden uutismedioiden laajan yleisön vuoksi voisi olettaa, että niiden artikkelit tavoittavat paljon ihmisiä ja siten vaikutusta ihmisten mielikuviin ja käsityksiin kunniaan liittyvästä väkivallasta.

Etsin kunniaan liittyvää väkivaltaa käsitteleviä artikkeleita käyttämällä IS:n ja HS:n verkkosivujen hakukoneissa aihesanoja ”kunniaan liittyvä väkivalta”, ”kunniaväkivalta” ja ”kunniamurha”. Valitsin tarkasteluun kaikki hakusanoilla löytyvät journalistiset artikkelit ja mielipidekirjoitukset, jotka käsittelevät kunniaan liittyvää väkivaltaa. Jätin tarkastelun ulkopuolelle uutiset, jotka esittelivät jonkun kunniaan liittyvästä väkivallasta kertovan dokumentin, elokuvan tai näytelmän niiden voimakkaan intertekstuaalisuuden vuoksi.

Tarkastelen tutkimuksessani artikkeleiden tekstiä ja jätän kuvat ja videot tarkastelun ulkopuolelle. Halusin ottaa mukaan myös mielipidekirjoitukset, koska nekin luovat

todellisuutta ja kertovat, ketkä kunniaan liittyvästä väkivallasta puhuvat. Mieliopidekirjoitusten analysointi on mielekästä erityisesti journalismin inklusiivisuutta tarkasteltaessa, sillä ne ovat yleisön eivätkä toimituksen tekemiä, ja näin voisi ajatella, että yleisönosastossa pyrkivät ääneen ne, keitä ei välttämättä julkisessa keskustelussa muuten kuulla. Minua kiinnostaa myös verrata journalististen tekstien diskursseja mieliopidekirjoituksiin.

Seuraava taulukko 1. osoittaa, millaisista juttutyypeistä aineistoni koostui.

Taulukko 1. Aineisto juttutyypin mukaan, n=19

Juttutyyppi	n
uutinen	8
pidempi journalistinen artikkeli	5
kolumni	1
lukijan mieliopidekirjoitus	5

3.2 Menetelmänä diskurssianalyysi

Käytän tutkimuksessani diskurssianalyysia. Minua kiinnostaa, miten suomalainen media kertoo kunniaan liittyvästä väkivallasta. Kiinnitän huomioni sanavalintoihin, teemoihin ja aihealueisiin, joita aineistossani esiintyy.

Diskurssianalyysi on toimiva menetelmä tähän, koska se tarkastelee kielenkäyttöä osana todellisuutta ja siten tukeutuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Kielenkäyttö merkityksellistää, muokkaa ja rakentaa sosiaalista todellisuuttamme erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä, tässä tapauksessa journalismissa. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 25–27). Tarkastelenkin tutkielmassani juuri sitä, millaista sosiaalista todellisuutta kunniaan liittyvää väkivaltaa käsittelevät artikkelit luovat ilmiöstä ja millaisia diskursseja

näissä artikkeleissa esiintyy. Pysin erottelemaan artikkelien puhujien ääniä toisistaan ja analysoimaan, millaisia diskursseja ketkäkin puhujat tuottavat. Nämä heijastelevat toimituksellisia valintoja: keitä toimittajat ovat valinneet haastatella ja kuulla.

Jokinen, Juhila ja Suoninen (2016, 34) määrittelevät diskurssit ”verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta”. Kielelliset valinnat heijastelevat merkityksiä, jotka rakentuvat osana erilaisia sosiaalisia käytäntöjä ja voivat kiteytyä ”yleisesti hyväksytyksi” tai kamppailuksi siitä, kenen merkitys saa ”toden” statuksen. (emt., 29; Pietikäinen ja Mäntynen 2019, 73). Diskursseista tulkittavat merkitykset eivät kuitenkaan esiinny yksinään, vaan ne ovat aina kietoutuneita kulttuurin kontekstiin (Jokinen ym. 2016, 36–40). Haluankin tutkielmassani pohtia kunniaan liittyvän väkivallan uutisoinnin yhteiskunnallista kontekstia.

Tiedotusvälineiden vaikutusvalta perustuukin Faircloughin (1997, 10) mukaan diskursseihin ja kieleen. Diskurssien vallassa keskeistä on niiden kyky järjestää merkityksiä tietyillä vakiintuneilla tavoilla. Diskurssit voivat myös ottaa esille ja jättää sivuun ilmiöitä ja ihmisiä. (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, 74–77). Kielen merkitykset syntyvät ilmauksen, kontekstin ja tulkinnan yhteisvaikutuksena, siten merkitykset syntyvät sosiaalisen vuorovaikutuksen, tässä tapauksena uutismedian, tuotoksena (emt., 94–95). Joukkotiedotusvälineillä on merkittävä asema yhteiskunnassamme ja siksi niiden kielen analysointi ja erittely on myös tärkeää. Toimittajilla on valtaa siinä, millaisia toimituksellisia valintoja he tekevät, sillä he tekevät uutisiin tai artikkeleihin kielelliset valinnat ja niistä muodostuvilla diskursseilla on myös valtaa. Diskurssit kuvaavat ja esittävät maailman tapahtumat ja ilmiöt ikään kuin totena tai tapahtuneena, mihin diskurssien valta perustuu.

Mediatekstien kielen analysointi voi valaista sitä, miten maailmaa representoidaan, millaisia identiteettejä on annettu ohjelmassa tai tarinassa esiintyville sekä sitä, millaisia suhteita on osallistujien välille rakennettu (Fairclough 1977, 14). Representaatio on monitulkintainen käsite, mutta yksinkertaistetusti sillä tarkoitetaan uudelleen esittämistä sekä prosessia, jossa asioille yhdistetään merkityksiä. Annetut merkitykset

voivat edustaa jotain laajempaa kokonaisuutta tai kategoriaa. (Knuuttila ja Lehtinen 2010, 10–12; Paasonen 2010, 40). Esimerkiksi kunniaan liittyvälle väkivallalle yhdistetään tässä prosessissa tietynlaisia merkityksiä, jotta se voidaan nähdä tietynlaisena. Tällainen merkitysten anto voi myös rajoittaa muita esityksen tapoja. Nämä esitykset tuottavat erilaisia representaatioita kyseisestä aiheesta. (Hall 1999, 98). Näen, etteivät mediatekstien luomat representaatiot ole irrallisia esityksiä todellisuudestamme, vaan ne rakentuvat ympäristön kontekstin kanssa.

Keskityn tarkastelemaan aineistoni kielellisiä valintoja ja liikun sitä kautta kohti ilmiön sosiaalista kontekstia. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tein tekstitason yksityiskohtaista analyysia, jossa paikallistin ainakin kielikuvia, adjektiiveja ja sanavalintoja ja niiden kautta syntyviä kunniaan liittyvään väkivaltaan, sen kohteisiin ja tekijöihin, liittyviä sanavalintoja. Toisessa vaiheessa ryhmittelin ja analysoin representaatioita ja tutkin, millaisia puhetapoja ne muodostivat. Kiinnitin huomiota siihen, millaiset diskurssit hallitsevat ja millaiset ovat niiden väliset suhteet. Analyysin kolmannessa vaiheessa analysoin diskurssien kytköksiä valtaan ja sosiaaliseen kontekstiin. Seuraavassa luvussa esittelen paikallistamani neljä diskurssia.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä luvussa esittelen diskurssianalyysini tulokset. Paikallistin aineistosta neljä diskurssia, jotka ovat toiseuttamisen diskurssi, sukupuolidiskurssi, ihmisoikeusdiskurssi sekä rikosoikeudellinen diskurssi. Luvussa 4.1 esittelen löytämäni diskurssit ja luvussa 4.2 kokoan havaintojani yhteen

4.1 Kunniaan liittyvän väkivallan neljä diskurssia

4.1.1 Toiseuttamisen diskurssi

Tämä diskurssi kuvaa kunniaan liittyvän väkivallan lähinnä maahanmuuttajia koskevaksi ongelmaksi. Useissa uutisissa mainittiin tekijän tai uhrin etninen tausta, mikä luo kuvaa siitä, että kunniaan liittyvä väkivalta ei kosketa ”meitä” vaan ”heitä”. Toiseus viittaa aina valtasuhteeseen: toiseus on sitä, kun jokin ymmärretään ”itsestä” tai ”normaalista” poikkeavaa ja pidetään sitä itseä vähempiarvoisena. Toiseus on aina suhteellista sekä sidoksissa ajan ja paikan kontekstiin. (Löytty 2005, 9–10).

Mediassa toiseus näyttäytyy lukemattomina eri representaatioina. Tämä vaikuttaa ennakkokäsityksiimme ja mielipiteisiimme siitä, millaisena ”nuo toiset” esitetään julkisuudessa. (emt., 89). Erotkojen tekeminen ”meihin” ja ”muihin” on haitallista, koska siinä tehdään niin yksinkertaistavia rajalinjoja (Hall 1999, 84). Sanavalintojen ja muiden kerronnallisten keinojen avulla media voi siis ylläpitää stereotypioita ja toiseutta Suomessa luoden eri kulttuurien välistä dikotomiaa.

Kuten myös tutkija Gill (2022) huomasi, kunniaan liittyvää väkivaltaa pidetään usein kulttuurisena tai uskonnollisina ongelmina. Kaikissa aineistoni uutisissa, joissa kerrottiin jostain niin kutsutusta kunniamurhatapauksesta uhrin tai tekijän etninen tausta mainittiin, kuten tässä: ”Veljekset eivät myöskään halunneet, että sisko aloittaisi uuden suhteen erottuaan **afgaanimiehestään.**” (IS 16.2. 2023) tai tässä: ”43-vuotias **irakilaistaustainen** mies vastasi murhasyytteesen Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa perjantaina.” (IS 10.5. 2024). Journalistin ohjeiden mukaan etnisen taustan mainitseminen rikosuutisissa on sallittua, kunhan sitä ei tehdä ”leimaavasti” tai

”halventavasti” (JSN 2024). Ohjeet ovat siis tulkinnanvaraiset ja etnisen taustan mainitseminen onkin herättänyt kiivasta keskustelua (Aaltonen 2024). Olennaista onkin, että etnisen taustan mainitsemiselle on jokin syy. Aineistossani, jossa toiseuttamisen diskurssi aktivoitui, ei mielestäni aina ollut perusteltua mainita etninen tausta.

Toiseuttamisen diskurssi luo vastakkainasettelua länsimaisen kulttuurin ja muiden kulttuurien välille. Vahvimmin toiseuttamisen diskurssia esiintyi IS:n artikkelissa *Iptehal, 20, halusi elää länsimaalaisittain – sitten ”Suomen-setä” ampui häntä kasvoihin* (26.3. 2023). Tässä kunniaan liittyvän väkivallan narratiivia rakennetaan pitkälti kulttuurisena ongelmana. Artikkelissa viitataan esimerkiksi uhrin länsimaistyylliseen pukeutumiseen: ”Ainoassa naisesta julkaistussa kuvassa hymyilee tummahiuksinen viehättävä nainen, **joka on pukeutunut kuin kuka tahansa nuori saksalaisnainen**”, mikä luo erontekoa ”tavallisen” saksalaisen ja oletetun ”toisen” välille. Ilmaisuu vahvistaa myös ajatusta, että on olemassa tietynlainen saksalainen tapa pukeutua. Artikkelissa puhutaan myös hänen ”länsimaisesta elämäntyylistä”, esimerkiksi: ”Ongelmat perheen kanssa alkoivat **elämäntyylistä**: naisen kerrotaan halunneen kouluttautua ja asua yksin.” Lisäksi tekijöiden ja uhrin etninen tausta mainittiin useaan otteeseen, mikä mielestäni vahvistaa kunniaan liittyvän väkivallan stereotyyppioita. Kulttuurierojen korostamista kutsutaan kulttuuristamiseksi ja väkivallan kulttuuristamisessa huomio kiinnitetään yksinomaan kulttuuriin tekijöihin. Kulttuuristamista on havaittu useissa kunniaan liittyvän väkivallan julkisissa keskusteluissa. (Keskinen 2009, 18–19). Aikaisempi tutkimus on myös havainnut, että erityisesti länsimaiden ulkopuolelta muuttaneiden ja muslimien väkivallan teot nähdään johtuvan kulttuurisista syistä, toisin kuin valtaväestön, jossa teon syiksi tulkitaan esimerkiksi mielenterveysongelmat tai päihteiden käyttö (Keskinen 2017, 272).

Toiseuttamiseen liittyy myös kerronnan keino, jossa maahanmuuttajien alkuperäinen kotimaa kuvataan väkivaltaisena, jopa barbaarisena. Täten maahanmuuttajan kotimaan kulttuuri nähdään vastakohtana ”sivistyneelle länsimaalaiselle kulttuurille”. Aineistossani kunniaan liittyvän väkivallan tekoja kuvataan esimerkiksi ilmaisuilla *kylmäverinen ratkaisu, elämä päättyi brutaalilla tavalla, julma väkivalta ja raahautui*

muutaman verisen askeleen. Tällaiset jopa aika dramatisoidut kuvaukset korostavat tekijöiden erityistä julmuutta ja raakuutta. Tämän huomasi myös Gill (2022) tutkimuksessaan.

Todellisuudessa mitään väkivaltaa ei voida selittää pelkästään yhdenkään kulttuurin kautta, eikä mitään kulttuuria voida selittää väkivallan kautta. Kunniaan liittyvä väkivalta ylettyy maailmanlaajuisesti ja se on kulttuurien rajoja ylittävää. Se juontaa juurensa käytänteistä ja rakenteista, jotka ylläpitävät naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. (Lidman 2016, 194–197). Esittämässä aineistossani väkivaltaa kuitenkin ei yritetä perustella kulttuurin varjolla, vaan kunniaan liittyvä väkivalta pikemminkin yhdistetään muuhun, kuin länsimaiseen kulttuuriin.

Toiseuttamisen diskurssi esiintyi erityisesti uutisissa, jotka kertoivat jostain kunniaan liittyvästä väkivaltatapauksesta. Uutisissa kuvataan tapausta ja tuomitun seuraamuksia. Olennaista on havainto siitä, että näissä lyhyemmissä uutisissa ei avattu kunniaan liittyvän väkivallan käsitettä. Tämä saattaa jättää lukijalle kysymyksiä siitä, mitä kunniaan liittyvä väkivalta oikein on. Käsitteen määrittelemättä jättäminen kertoo mielestäni siitä, ettei ilmiön vakavuutta tunnisteta tai siitä ei tiedetä tarpeeksi. Avaan ajatuksiani tästä vielä tarkemmin luvussa 4.2.

Toiseuttamisen diskurssia tuottivat ensisijaisesti viranomaistoimijat ja oikeuslaitoksen edustajat. Esimerkiksi artikkelissa *Aviomies ei hyväksynyt vaimonsa uutta suhdetta – päätyi kylmäveriseen ratkaisuun* (IS 10.6. 2024) ja *Naisiin ja lapsiin asennetaan jopa paikantimia – Miehen ”kunnia” näkyy julmana väkivaltana Helsingin seudulla* (HS 12.8. 2023) kunniaan liittyvästä väkivallasta kertovat joko käräjäoikeus tai ylikonstaapeli. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vähemmistöryhmien käyttäminen lähteenä jää viranomaisten varjoon (Pietikäinen 2012, 23–24). Viranomaisten kertomuksia voi myös verrata Mohantyn (2003) havaintoihin, joissa ”kolmannen maailman naiset” kuvataan valkoisesta länsimaisesta katseesta käsin.

Toiseuttamisen diskurssi luo mielikuvaa siitä, että kunniaan liittyvä väkivalta on vain maahanmuuttajien ongelma, heidän ”muiden”. Toiseuttaminen etäännyttää lukijan

ilmiöstä, mikä voi vaikeuttaa siihen puuttumista. Todellisuudessa kunniaan liittyvä väkivalta voi koskettaa ketä tahansa, minkä tahansa yhteisön jäsentä. Kunniaan liittyvän väkivallan kapeat esitykset rakentavat siten yksinkertaistettua käsitystä siitä.

4.1.2 Sukupuolidiskurssi

Kunniaan liittyvä väkivalta pohjautui aineistossani pitkälti sukupuolittuneeseen narratiiviin. Sukupuolidiskurssi oli yleisin havaitsemani diskurssi ja siinä kunniaan liittyvä väkivalta määrittyi erityisesti tyttöihin ja naisiin kohdistuvaksi, joissa myös tekijänä on useimmiten mies. Aiemmat tutkimukset osoittavat myös, että kunniaan liittyvää väkivaltaa kokevat eniten naiset (Jafiri 2008, 18), mutta se ei automaattisesti sitä merkitse. Tässä diskurssissa nousevat esille myös ihmissuhteet, sillä tekijänä mainitaan olevan joko veli tai parisuhteen miesosapuoli.

Kunniaan liittyvän väkivallan tekijöiden tai uhrien muita piirteitä kuin sukupuoli ei suurimmassa osassa uutisia mainittu. Sukupuolidiskurssi esittää kunniaan liittyvän väkivallan olevan miesten keino kontrolloida naisten elämää, esimerkiksi: ”Naisen ahdistelu alkoi solvauksina ja uhkailuina. Hänen **veljensä painostivat** häntä muuttumaan, ja kun näin ei käynyt, alkoivat pahoinpitelyt.” (IS 26.3. 2023) ja pahimmillaan se esitettiin naisten murhaamisena, kuten: ”Saksalainen tuomioistuim tuomitsi torstaina kaksi afgaaniveljestä elinkautisiin vankeusrangaistuksiin **siskonsa kunniamurhasta.**” (IS 16.2. 2023).

Diskurssi aktivoituu kahdenlaisissa teksteissä. Toisaalta se ilmenee lyhyemmissä uutisissa, joissa kerrotaan jostain kunniaan liittyvän väkivallan tapauksesta. Silloin sukupuolidiskurssi nojaa sukupuolistuneen väkivallan narratiiviin hyvin pinnallisella tasolla. Sukupuolet mainitaan, mutta sen yhteiskunnallista kontekstia ei tunnisteta, esimerkiksi: ”Syyttäjän mukaan **mies** ei hyväksynyt sitä, että tämän **vaimo** haki avioeroa. Sen lisäksi **naisella** oli uusi suhde toisen **miehen** kanssa.” (IS 10.5. 2024). Toisissa teksteissä sukupuolidiskurssi yhdistyy nimenomaan sukupuolistuneeseen väkivaltaan. Toisin kuin Meltzerin (2023) tutkimuksessa, tämä diskurssi osittain tunnistaa kunniaan liittyvän väkivallan laajempänä ilmiönä osana naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Näissä

teksteissä sukupuolidiskurssille tyypillisiä ilmaisuja ovat muun muassa *naisiin kohdistuva väkivalta, naisviha, sukupuolittuneet ilmiöt, nuorten naisten surmat*. On kuitenkin tärkeää huomata, että artikkelit, joissa tunnistettiin yhteiskunnallinen konteksti, eivät olleet raportoivia uutisia toisin kuin Meltzerin analysoimassa aineistossa. Yhteiskunnallinen konteksti tunnistettiin aineistossani lähinnä pidemmissä journalistisissa artikkeleissa tai mielipidekirjoituksissa, kuten artikkeleissa *Pako siveyskulttuurista* (IS 23.7. 2023) ja *Pelko, josta harva uskaltaa puhua* (IS 21.9. 2024). Kuten Meltzerin tutkimuksessa, suurin osa aineistoni lyhyemmistä uutisista eivät käsitelleet kunniaan liittyvää väkivaltaa peilaten isompaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Sukupuolidiskurssi ilmenee siten eri tavoin.

Sukupuolidiskurssi jättää ulkopuolelle pitkälti miehen aseman. Onko väkivaltaa tehneet miehet esimerkiksi painostettu siihen? Eli kohdistetaanko heihinkin kunniaan liittyvää väkivaltaa? Yhdessäkään uutisessa ei taustoitettu miehen roolia sen tarkemmin kuin, että hän oli tekijä. Uutisten kontekstin puute ylläpitää narratiivia, jossa miehen roolia ei nähdä yhtä keskeisenä kuin naisten. Hussein (2009, 228) tuo esille, että miehet tappavat usein pitkään jatkuneen yllyttämisen seurauksena sekä virheellisesti määriteltyjen kunniakäsitteiden mukaan. Ilmiö saattaa siis koskettaa myös miehiä – välillisesti. Miehen ja perheen kunnia nähdään olevan riippuvaisia naisen käyttäytymisestä, jota heidän tulisi pystyä kontrolloimaan. (van Dijken 2010, 163). Tulkitsen myös, että tekijän häivyttäminen voi liittyä siihen, että ikään kuin jo tiedettäisi mistä kunniaan liittyvä väkivalta johtuu, eli kuten luvussa 4.1.1 mainitsin, kulttuurisista tekijöistä. Eli ulkomaalaistausteinainen tekijä on automaattisesti kunniaan liittyvissä väkivaltatapauksissa oman kulttuurinsa edustaja, eikä yksilö, jonka henkilökohtaisesta elämästä voisi löytyä jotakin rikosta selitettävää. Piiloon jää siis esimerkiksi yhteiskunnalliset tekijät ja ongelmat, jotka ovat voineet vaikuttaa tekijän toimintaan.

Aineistossani naisten rooli rakentuu sukupuolinarratiivissa jokseenkin passiiviseksi uhriksi. Uutiset keskittyivät pitkälti miesten tekotapojen kuvailuun, esimerkiksi:

”Syyttäjän mukaan mies oli tullut paikalle vuokra-autolla pukeutuneena ruokalähetin takkiin. Hänellä oli mukanaan bensiinin ja dieselin sekoitusta kanisterissa sekä kengännauhoja naisen sitomiseen.” (HS 10.5. 2024).

”Surmatyö sinetöitiin viimeisellä laukauksella suoraan kasvoihin vain parinkymmenen sentin etäisyydeltä. Ruumis jätettiin tien sivuun, josta sivulliset löysivät sen seuraavana päivänä.” (IS 26.3. 2023)

Havaitsemani diskurssit naisista passiivina uhrina tukevat myös Mohantyn (2003) tekemiä havaintoja. Tätä narratiivia ei kuitenkaan ollut paikannettavissa pidemmissä journalistissa artikkeleissa tai mielipidekirjoituksissa, jossa kunniaan liittyvä väkivalta tunnustetaan laajana yhteiskunnallisena ilmiönä. Passiivisen uhrin diskurssi yhtyy toiseuttamisen diskurssin kanssa, jossa nainen kuvataan ”toisena”.

4.1.3 Ihmisoikeusdiskurssi

Paikallistin aineistostani kolmannen diskurssin, jossa kunniaan liittyvä väkivalta kehystetään ihmisoikeuksia loukkaavana toimintana, johon tulee puuttua. Ihmisoikeusdiskurssi aktivoituu tekstien kohdissa, jossa peräänkuulutetaan kunniaan liittyvästä väkivallasta ja laajemmin naisiin kohdistuvasta väkivallasta puhumista. Tässä diskurssissa ilmenee myös vahvasti huoli.

Tämä diskurssi esiintyi kaikissa HS:n lukijoiden mielipidekirjoituksissa tai kolumnissa. Niissä kunniaan liittyvä väkivalta tunnustetaan laajemmin osana naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Ihmisoikeusdiskurssissa korostui tarve tuoda naisiin kohdistuva väkivalta näkyväksi, esimerkiksi: ”Naisvihaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa **ei tule enää hetkeäkään vähätellä**, sillä ne ovat pahimmillaan tappava yhdistelmä.” (HS 7.6. 2024).

Diskurssi esittää, että kunniaan liittyvään väkivaltaan ei olla havahduttu Suomessa tarpeeksi ajoissa, eikä väkivaltatapausten estämiseksi ei tehdä tarpeeksi työtä, esimerkiksi ”Kunniaan liittyvään väkivaltaan on Suomessa herätty myöhässä.” (HS 11.6. 2024) tai:

”Kuten Karjalainen totesi, vaikuttaa siltä, etteivät oikeusviranomaiset yhäkään tunnista riittävästi lähisuhte- ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmiönä, uhrin alisteista asemaa väkivallan tekijään nähden, eivätkä väkivallan pitkiä traumaattisia vaikutuksia.” (HS 1.3. 2024).

Vuonna 2024 Suomessa uutisoitiin kahdesta henkirikoksesta, jotka pystyttiin lähes varmuudella nimeämään niin kutsutuksi kunniamurhaksi. Ensimmäisestä uutisoitiin toukokuussa ja toinen tapahtui syyskuussa. Näihin aikoihin julkaistiin lähes tulkoon kaikki aineistoni yleisönosastokirjoitukset. Tulkitsen, että kirjoitukset ovat suoria kannanottoja kyseisiin tapauksiin ja niiden avulla halutaan herättää huomiota kunniaan liittyvään väkivaltaan laajemmin. Aineistossani on nähtävissä suurta huolta ilmiötä kohtaan ja ihmisoikeuksien diskurssi esittää, että ilmiö loukkaa ihmisoikeuksia ja siten tuomittavaa. Huolen diskurssi korostuu niissä kohdissa, jossa kerrotaan kunniaan liittyvän väkivallan vaikutuksista ihmisiin, esimerkiksi:

” Pahimmillaan romanit ovat jääneet yksin ratkomaan ongelmia, joista mikään ryhmä ei voi omin voimin selvitä. Jälki on ollut rumaa, ja siivouksesta on huolehtinut pääasiassa poliisi. Lasten kannalta yhteiskunnan tukirakenteiden puute on ollut puhdas heitteillejätö.” (HS 24.9. 2024).

Yksi ihmisoikeuksien korostamisen keino on avata kunniaan liittyvän väkivallan käsitettä, esimerkiksi: ”**Kunniaan liittyvän väkivallan ytimessä on** pitää kiinni yhteisön omista moraalisisista arvoista ja normeista.” (HS 12.8. 2023). Tulkitsen, että käsitteen selittäminen kertoo sen tuntemattomuudesta Suomessa ja siksi se selitetään auki lukijoille. Ihmisoikeusdiskurssissa väkivalta tunnistetaan laajempänä yhteiskunnallisena ongelmana, johon pitäisi pystyä puuttumaan paremmin, kuten tässä: ”Väkivallan käyttäminen **ei ole kulttuurisidonnaista**, jokaisessa kulttuurissa tai yhteiskunnassa käytetään väkivaltaa.” (HS 29.6. 2024).

Ihmisoikeusdiskurssia esiintyi myös joissakin journalistisissa jutuissa. Artikkelissa *Pelko, josta harva uskaltaa puhua* (21.9. 2024) toimitus tuo jopa läpinäkyvästi esille sen pyrkimyksen osoittaa kunniaan liittyvän väkivallan mahdollinen laajempi konteksti:

”Ilta-Sanomat pyrki selvittämään, kertovatko kaksi surullisen samankaltaista tapausta laajemmasta ongelmasta: miten moni romaninainen elää tälläkin hetkellä hengenvaarallisen väkivallan uhan alla, jolta mahdollisesti lähipiirikin ummistaa silmänsä?”

Diskurssi ilmenee siis lähes päinvastaisena kuin toiseuttamisen diskurssi. Ihmisoikeuksien diskurssi pyrkii näyttämään kunniaan liittyvän väkivallan ilmiönä, joka koskettaa koko yhteiskuntaa ja johon jokaisen tulisi puuttua paremmin.

Ihmisoikeusdiskurssissa tarjotaan myös ratkaisuja kunniaan liittyvän väkivallan estämiseksi, kuten tässä: ”Ghazi sanoo, että Suomessa **pitää kouluttaa** ammattilaisia ja viranomaisia tunnistamaan kunniaan liittyvä väkivalta paremmin ja puuttumaan siihen ajoissa.” (HS 11.6. 2024) ja: ”Al Husaini **haluaisi yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kannattavat ihmiset mukaan keskusteluun**, joka huomioisi myös vähemmistöt ja niiden sisäiset valtarakenteet.” (IS 23.7. 2023). Myös tutkijat peräänkuuluttavat ennaltaehkäisevää työtä. Keskeisiä toimia ovat muun muassa yhteistyö maahanmuuttajayhteisöjen kanssa sekä kotouttamiseen liittyvät toimenpiteet. (Holm ym. 2009, 213–214). Artikkeleissa esitetyt ratkaisukeinot heijastelevat myös ilmiön tunnistamista laajempänä yhteiskunnallisena ongelmana, sillä niissä painotetaan rakenteisiin puuttumista.

Havaitsin, että ihmisoikeuksien diskurssi pyrkii vetoamaan lukijoiden tunteisiin. Se aktivoituu kohdissa, joissa kunniaan liittyvästä väkivallasta puhuvat yhteisön sisällä olevat tai sitä kokeneet.

”Romano Mission viesti on selkeä: väkivalta ei koskaan ratkaise ongelmia, se ainoastaan syventää haavoja. Mikään oikeus, kulttuuri tai konflikti ei voi koskaan oikeuttaa ihmishengen riistämistä, kannanotossa todetaan.” (IS 27.9. 2024).

”Jasminin äidin mukaan oli selvää, että hänen tyttärensä pelkäsi entistä puolisoaan. Juuri sen takia Jasmin sopi tapaamisen julkiselle paikalle, Helsingin Pitäjänmäen McDonald’siin. Mukana oli parin pikkuinen tytär.” (IS 21.9. 2024)

Huomionarvoista tässä on se, ketkä tätä diskurssia ilmentävät. Vahvimmiksi ääniksi nousevat asiantuntijat, järjestöjen johtajat ja kunniaan liittyvää väkivaltaa itse kokevat tai sitä todistaneet, esimerkiksi: ”**Asiantuntijoiden mukaan** nuoriin kohdistuvasta kunniaan liittyvästä väkivallasta puhutaan Suomessa liian vähän.” (HS 12.8. 2023). Tämä kertoo mielestäni siitä, että journalismissa ei olla tarpeeksi kuultu näitä toimijoita, koska

he ovat pyrkineet uutismedian sivuille yleisönosaston kautta. Tulkitsen, että nämä mielipidekirjoitukset ovat vastauksia uutismedian ja julkisen keskustelun epäonnistumiseen ylläpitää keskustelua kunniaan liittyvästä väkivallasta. Yleisönosaston näkyvyys on kuitenkin huomattavasti vähäisempi kuin toimitetun jutun, joten journalismia ei voi siten vielä pitää erityisen inklusiivisena, jos mahdollistaa puhutilan näille toimijoille lähinnä yleisönosastossa.

Toinen merkittävä toimija, joka tuottaa tätä diskurssia on kunniaan liittyvää väkivaltaa itse kokenut tai sen etniseen yhteisöön kuuluvat. Artikkelissa *Pelko, josta harva uskaltaa puhua* (IS 21.9. 2024), kerrotaan laajemmin romaniyhteisöissä tapahtuvasta kunniaan liittyvästä väkivallasta, ja siinä äänessä ovat muun muassa romaniyhteisöön kuuluvat, esimerkiksi: ”Kun mustalaismies tappaa naisen, kyse on aina kunniamurhasta’, romaninainen kommentoi nimettömänä Ilta-Sanomille.” Artikkelissa *Pako siveyskulttuurista* (23.7. 2023) puolestaan Sara Al Husaini kertoo omista kokemuksistaan kunniaan liittyvästä väkivallasta. Tekstin lopussa Al Husaini tuo esille ilmiötä laajemmin: ”Tämä on yhteiskunnallinen ongelma, johon pitää puuttua.” ja kertoo mielipiteensä poliittisesta keskustelusta, jota ilmiön ympärillä on käyty:

”Keskustelu menee usein sellaiseksi, että esitetään, että ongelmia ei ole. Toinen vaihtoehto on se, että ikään kuin kaikki pakotetaan. Nyanssit jäävät käsittelemättä. On turhauttavaa, että asioita yksinkertaistetaan.”

Ihmisoikeusdiskurssi limittyy myös osiltaan sukupuolidiskurssiin, kun sukupuolidiskurssi yhdistyy sukupuolistuneen väkivallan huolen korostamiseen. Kunniaan liittyvä väkivalta merkityksellistetään ilmiönä, joka koskettaa erityisesti naisia ja joka on tuomittavaa ihmisoikeuksien näkökulmasta. Diskursseja saattaakin olla vaikea erottaa toisistaan, mutta esimerkiksi tässä kunniaan liittyvään väkivaltaan ei yhdisty sukupuolidiskurssia, vaan pelkästään ihmisoikeuksien diskurssi:

”Väkivallan motiivi liittyy sosiaalisten ja moraalisten arvojen ja normien rikkomiseen ja siitä aiheutuvaan ostrakismiin, eli karttamisen, syrjinnän tai yhteisöstä erottamisen pelkoon. Kunnian menettäminen johtaa häpeän ja arvottomuuden tunteisiin ja kasvojen menettämiseen.” (HS 29.6. 2024)

Olin positiivisesti yllättynyt siitä, miten paljon löysin ihmisoikeusdiskurssia tuottavaa kieltä aineistossani, sillä ajattelin, ettei ilmiöön olisi otettu niin paljon kantaa. Tähän tosin varmasti vaikuttaa ajankohta, josta mainitsin tämän luvun alussa. Haluan kuitenkin myös huomauttaa, ettei yleisönosastokirjoitusten painoarvo ja näkyvyys ole yhtä suuri verrattuna journalistisiin kirjoituksiin, joten journalismia ei voida vielä tämän perusteella pitää erityisen inklusiivisena.

4.1.4 Rikosoikeudellinen diskurssi

Neljäs paikantamani diskurssi oli rikosoikeudellinen diskurssi, jossa kunniaan liittyvä väkivalta kehystetään rikoksena. Tämä puhetapa ei ollut niin voimakkaasti esillä kuin aiemmat diskurssit eikä se ole yhtä selkeä muihin verrattuna. Rikosoikeudellinen diskurssi ilmeni erityisesti lyhyemmissä uutisissa. On tärkeää huomata, että kuten aiemmat diskurssit, myös tämä puhetapa on vuorovaikutuksessa muiden diskurssien kanssa.

Rikosoikeudellinen diskurssi luo kuvaa todellisuudesta, jossa kunniaan liittyvä väkivalta ei erotu muusta väkivaltarikollisuudesta. Kunniaan liittyvä väkivalta ei ole Suomessa rikosnimike, minkä vuoksi kunniaan liittyvät väkivaltatapaukset on käsitelty uutisissa murhana tai muuna väkivaltatapauksena. Täten kunniaan liittyvä väkivalta ei näyttäydä kyseisissä artikkeleissa kovin olennaisena. Kyse on aika rutiinimaisista rikosuutisoinnissa, jossa kunnian motiivi tuli esiin sivumennen, sitä ei kyseenalaistettu tai sen merkitystä ei katsottu tärkeäksi avata. Tulkitsen, että vaikka kunniaan liittyvä väkivalta ei nouse tässä mitenkään erityisemmin esiin, niin juuri sen kyseenalaistamaton maininta ja esiin nostaminen tukee ainakin toiseuttamisen diskurssia, jossa myös aika itsestään selvästi ajatellaan, että tiedetään jo, mistä kunniaan liittyvästä väkivallasta on kyse.

Kunniaan liittyvän väkivallan käsitteen avaamatta jättäminen jättää piiloon sen yhteiskunnallisen kontekstin, jota rikosoikeudellinen diskurssi tukee. Tässä kunniaan liittyvän väkivallan teot esitetään lähinnä yksittäistapauksina. Huomioitavaa on se, että kaikissa uutisissa kunniaa ei mainita väkivaltateon motiivina kuin vasta lopussa

”ohimennen”, esimerkiksi uutisessa *Tämä tiedetään nyt Tampereen ampumisesta, jossa raskaana ollut nainen menetti henkensä* (IS 27.9. 2024) viimeinen virke: ”Myös romanitaustainen muusikko ja somevaikuttaja Mercedes Bentso eli Linda-Maria Raninen yhdisti viime aikojen veriteot **kunniaväkivallan käsitteeseen.**” Kunnia-motiivin mainitsematta jättäminen saattaa kertoa siitä, ettei sitä olla osattu tunnistaa poliisin toimesta tai sitä ei nähdä merkityksellisenä ja mainitsemisen arvoisena. En osaa sanoa, onko se ollut toimituksen valinta vai haastateltavan, eli poliisin valinta. Koska kyseisessä artikkelissa tuodaan kuitenkin lopussa Linda-Maria Ranisen sekä rikos- ja väkivaltakoordinaattori Miska Nymanin kannanotot, uskon, että kyseessä on ollut poliisin valinta.

Muissa uutisissa kunniamotiivi mainitaan aika alussa, esimerkiksi: ”Naisen setä, serkku ja veli toteuttivat **kunniamurhaksi luokitellun teloituksen** saksalaisoikeuden mukaan suunnitelmallisesti ja erittäin julmalla tavalla.” (IS 26.3. 2023) tai: ”Oikeuden mukaan teon motiivit liittyivät mustasukkaisuuteen ja **kunniaan.**” (HS 1.7. 2024).

Rikosoikeudellista diskurssia tuottavat nimenomaan oikeuslaitoksen edustajat tai viranomaistoimijat. Tällöin rikosoikeudellinen diskurssi risteää toiseuttamisen diskurssin kanssa, koska ääneen eivät ole päässeet itse asianomaiset. Diskurssi aktivoituu silloin, kun käydään läpi oikeudenkäyntiä ja oikeuden tai syyttäjien lausuntoja, kuten tässä: ”**Syyttäjän mukaan** mies oli tapahtumapäivänä 29. joulukuuta odottanut 34-vuotiasta vaimoaan tämän asunnon edustalla.” (IS 10.5. 2024) ja tässä:

” ’Vastaaja ei ole omaan kunnia-asiaan liittyen hyväksynyt naisen uutta suhdetta eikä sitä, että nainen on hakenut avioeroa’, **aluesyyttäjä** Helena Haapanen sanoi **oikeudessa.**” (IS 10.5. 2024).

Rikosoikeudellisessa diskurssia ääneen eivät siis pääse kunniaan liittyvän väkivallan asianomaiset. Tekijöistä ja uhreista muodostuu siten aika yksipuolinen kuva, sillä lukijan tiedot jäävät vain viranomaisten tai oikeuden lausuntojen varaan. Myös aikaisempi tutkimus on osoittanut, että toimittajat nojaavat rikosjournalismissa usein pelkästään viranomaisiin. Se on ongelmallista erityisesti lähisuhdeväkivallan

tapauksissa, koska poliisien mielipiteet pohjautuvat usein patriarkaalisiin asenteisiin, jotka ovat naisuhreja vastaan puolueellisia. (Richards, Gillespie ja Smith 2011).

4.2 Havaintojen tulkinta ja arviointi

Tässä luvussa kertaan vielä paikallistamani diskurssit. Lisäksi pohdin diskurssejani kriittisesti sekä diskurssien yhteiskunnallista kontekstia.

Toiseuttamisen diskurssi kuvaa kunniaan liittyvän väkivallan lähinnä maahanmuuttajien ongelmaksi, joka ei kosketaisi kantaväestöä. Diskurssi toiseuttaa kunniaan liittyvää väkivaltaa, eli se luo dikotomiaa kulttuurien välille. Tätä ilmensivät lähinnä viranomaiset tai oikeus.

Sukupuolidiskurssi merkityksellistää kunniaan liittyvän väkivallan erityisesti tyttöjä tai naisia koskevaksi. Se jättää ulkopuolelle pitkälti miehen roolin, eli aineistossa ei kerrota, ovatko miehetkin kunniaan liittyvän väkivallan uhreja. Sukupuolidiskurssi esiintyi kahdenlaisissa journalistisissa teksteissä: joko lyhyemmissä uutisissa tai pidemmissä teksteissä, jossa tunnistettiin sen yhteys sukupuolittuneen väkivallan kontekstiin.

Ihmisoikeusdiskurssi tunnistaa kunniaan liittyvän väkivallan yhteiskunnallisen kontekstin ja peräänkuuluttaa siitä puhumista julkisessa keskustelussa. Kunniaan liittyvä väkivalta esitetään vakavana ilmiönä, joka koskettaa monenlaisia yhteisöjä. Tämä diskurssi esiintyi erityisesti mielipidekirjoituksissa sekä pidemmissä journalistisissa teksteissä. Eniten sitä tuottivat joko kunniaan liittyvää väkivaltaa itse kokenut tai sen parissa työskentelevä.

Rikosoikeudellinen diskurssi kehystää kunniaan liittyvän väkivallan rikoksena. Se luo kuvaa todellisuudesta, jossa kunniaan liittyvä väkivalta ei erotu muusta väkivaltarikollisuudesta. Diskurssia ilmensivät viranomaistoimijat tai oikeuslaitoksen edustajat.

Paikallistin aineistostani myös orastavan yhteiskunnallisen diskurssin. Vaikka aineistossa tällaiset representaatiot eivät ehkä vielä riittäneet siihen, että olisin nimennyt sen varsinaiseksi diskurssiksi, voi olla mahdollista, että suuremmassa aineistossa tämänkaltaistakin kunniaan liittyvän väkivallan merkityksenantoa siis löytyy. Yhteiskunnallinen diskurssi liittyy ihmisoikeuksien diskurssin sekä sukupuolidiskurssin

kanssa. Diskurssi ilmenee, kun kunniaan liittyvän väkivallan yhteiskunnalliset rakenteet tunnustetaan ja siitä puhutaan laajempina ilmiönä, esimerkiksi:

”On hyvä tiedostaa, ettei kunniaan liittyvää väkivaltaa tapahdu ainoastaan tietyistä maista lähtöisin olevien keskuudessa. Sitä esiintyy myös täällä Suomessa muun muassa pienissä uskonnollisissa yhteisöissä ja romaniyhteisössä.” (HS 11.6. 2024)

Kuten ihmisoikeuksien diskurssia, myös tätä puhetapaa tuottivat lähinnä asiantuntijat. Erityisesti se esiintyi yleisönosastokirjoituksissa, joissa kunniaan liittyvästä väkivallasta puhuttiin syväluotaavammin.

Yksi tutkimuksen keskeisimmistä tuloksista on kunniaan liittyvän väkivallan yksipuoliset kuvaukset. Ilmiö yhdistettiin pitkälti kulttuurisiin tekijöihin, mikä voi olla syynä siihen, ettei kunniaan liittyvän väkivallan käsitettä avattu enempää. Tutkimukset ovat osoittaneet, että erilaisten vähemmistöryhmien stereotyyppiset kuvaukset johtuvat usein journalistien oletuksesta, että yleisö koostuu heitä itseään muistuttavista ihmisistä (Coddington, Lewis ja Belair-Gagnon 2021). Mohantyn (2003) havainnot myös osoittavat, että länsimaisesta katseesta käsin kuvatut ”kolmannen maailman naiset” esitetään stereotyyppisesti. Kunniaan liittyvän väkivallan yksipuoliset kuvaukset ulottuivat aineistossani niin tekijöihin kuin uhreihin.

Kuten aikaisempi tutkimus on myös osoittanut, aineistossani kunniaan liittyvän väkivallan tai naisiin kohdistuvan väkivallan uutisoinnissa pääasiassa piiloon jää sen yhteiskunnallinen konteksti. Tämä erityisesti aktivoi toiseuttamisen diskurssia. Tutkija Gill (2022) myös huomasi, maahanmuuttajanarratiivi oli useissa uutisissa toistuvaa. Useissa tutkimusaineistoni uutisissa kunniamurha- tai kunniaväkivaltakäsitettä ei avata, vaan se mainitaan lyhyesti teon motiivina. Buzerdan ja Whitter-Woodring (2018) havaitsivat, että naisten murhat kehystettiin harvoin ihmisoikeusloukkauksiksi tai viharikoksiksi ja ne käsiteltiin lähinnä yksittäistapauksina. Heidän tutkimustaan voi mielestäni verrata omiin havaintoihini. Ilmiön pintapuoleinen käsittely jättää piiloon sen monimutkaiset rakenteet ja voi siten johtaa sen ymmärtämättömyyteen. Paremmat ja totuudenmukaisemman journalismin kannalta toimittajien tulee tunnistaa omat

puutteensa tulkita tapahtumia, sillä tarinat voivat olla tosiasiallisesti oikeita, mutta väärän yleisön mielestä, mikäli konteksti puuttuu (Ford ym. 2020). Ihmisoikeuksien diskurssi sekä orastava yhteiskunnallinen diskurssi toimivat tosin vastadiskurssina tälle, koska ne nimenomaan korostavat kunniaan liittyvän väkivallan laajempaa ongelmaa. Tutkimusaineistosta on siis havaittavissa myös kehittyvää muutosta verrattuna aiempaan tutkimukseen. Havaitsin myös, että uskonto ei näyttäytynyt voimakkaana tekijänä diskursseissa, eikä sitä esitetty kunniaan liittyvän väkivallan aiheuttajana, toisin kuin Gill (2022) tutkimuksessaan osoitti. Olisi kiinnostavaa tietää toimittajien valinnoista: jätetäänkö ilmiön syväluotaavampi katsaus sivuun, koska oletetaan, että lukija ymmärtää vai koska toimittajalla itsellään ei ole tarpeeksi tietämystä aiheen moniulotteisuudesta?

Osoitin luvussa 4.1.2, että sukupuolidiskurssi jättää piiloon miehen roolin. Havaitsin myös, että oikeastaan koko yhteisön rooli jää kysymykseksi kunniaan liittyvän väkivallan uutisissa, mikä jälleen kertoo aiheen pintapuoleisesta käsittelystä. Entä tekevätkö esimerkiksi naiset kunniaan liittyvää väkivaltaa? Millaista se on? Koen, että tekijän häivyttäminen on ongelmallista erityisesti kulttuuristamisen vuoksi, jonka nostin esille luvussa 4.1.1. Tekijän ja uhrin häivyttäminen limittyvät lähes kaikkiin paikallistamiini diskursseihin: toiseuttamisen diskurssiin, sukupuolidiskurssiin sekä rikosoikeudelliseen diskurssiin.

Aineistossani oli mukana uutisten ja muiden journalistisen tekstien lisäksi mielipidekirjoitukset, koska halusin tutkia myös sitä, ketkä kunniaan liittyvästä väkivallasta puhuvat. Mielipidekirjoituksia on vaikea verrata aikaisempaan tutkimukseen, jotka ovat keskittyneet nimenomaan uutisiin. Huomionarvoista on aineiston julkaisun ajankohta, jonka toin esille luvussa 4.1.3. Tulkitsen, että kirjoitukset ovat suoria kannanottoja sen ajankohdan kunniamurhiin, ja niiden avulla halutaan herättää huomiota kunniaan liittyvään väkivaltaan laajemmin. Kaikki analysoimani mielipidekirjoitukset tuottivat ihmisoikeusdiskurssia, toisin kuin lyhyemmät uutiset. Huomionarvoista on myös se, että Ilta-Sanomien aineistosta havaitsin, että vain kaksi

artikkeliä kahdeksasta tuottivat ihmisoikeusdiskurssia, siinä missä Helsingin Sanomien aineistosta sitä tuotti yhdeksän yhdestätoista.

Inklusiivisen journalismin näkökulmasta aineistoni ei ilmene kovinkaan moniäänisenä. Kunniaan liittyvän väkivallan asianomaiset esiintyvät marginaalissa kaikissa aineistoni ensisijaisesti puhuvista toimijoista. Taulukko 2. osoittaa aineistoni puhujat toimijoiden mukaan. Vaikka yleisönosastokirjoitusten kannanotot kunniaan liittyvään väkivaltaan ovat mielestäni tärkeitä ja omiaan edistämään ilmiöstä käytyä keskustelua, koen kuitenkin ongelmallisena, että ilmiön kontekstointi on pitkälti jätetty niiden varaan. Mielestäni olisi tärkeää, että kaikissa uutisissa, joissa käsitellään kunniaan liittyvää väkivaltaa, yhdistettäisiin se osaksi laajempaa ilmiötä, sillä kaikki eivät kuitenkaan lue erikseen kirjoitettuja yleisönosastokirjoituksia, eikä niiden painoarvo ole yhtä suuri kuin journalististen kirjoitusten. Ilmiön esiin tuomisen vastuuta ei pitäisi siis sysätä pelkästään yleisönosastolle, vaan toimituksen pitää ottaa myös itse asioista selvää ja tunnistaa ilmiön vakavuus.

Taulukko 2. Aineisto toimijoiden mukaan, n=19

Jutussa ensisijaisesti puhuvat toimijat	n
viranomaiset tai oikeushenkilöt	9
asiantuntijat	7
kunniaan liittyvää väkivaltaa kokenut / hänen läheiset	2
muu	1

Aineistoni uutiset kunniaan liittyvistä väkivaltatapauksista olivat kaikki murhia, joten uutismediassa keskityttiin erityisesti vakaviin rikoksiin. Kuitenkin suurin osa kunniaan liittyvistä väkivaltatapauksista liittyy sosiaaliseen kontrolliin (Hansen ym. 2016, 51). Artikkelissa *”Ne ovat pelottavia tilanteita” – Helsinkiläisen lukion kuraattori kertoo*

perheen ”kunnian” vartioinnista koulualueella (HS 12.8. 2023) kerrotaan erilaisista kontrolloinnin keinoista, joita kuraattori on lukiossaan kohdannut. Myös useissa mielipidekirjoituksissa ja pidemmissä journalistisissa artikkeleissa tuotiin esille ilmiön moniulotteisuus.

Suomalaisten käsitys kunniaan liittyvästä väkivallasta pohjautuu pitkälti uutismedian välittämään kuvaan siitä. Koska Iltä-Sanomissa ja Helsingin Sanomissa oli lukumääräisesti aika vähän juttuja ilmiöstä (19 kappaletta), yksittäisen kunniaan liittyvän väkivalta -artikkelin painoarvo kasvaa suhteellisen korkeaksi. Kunniaan liittyvää väkivaltaa kokeneiden ääni jäi aineistossani todella vähäiselle ilmiön laajuudesta huolimatta, minkä vuoksi sen kuvaukset eivät heijastele kaikilta osin totuutta.

5 POHDINTA

Tässä luvussa avaan ajatuksiani tutkielmani tekoprosessista sekä pohdin analyysin tulosten laajempaa merkitystä. Tuon myös esille jatkotutkimusten kohteita. Koska kyseessä on vain kandidaatintutkielma, aineistoni on hyvin rajallinen. Kaksi uutismediaa on vähän, mikä osiltaan vähentää tutkimukseni legitimeettiä. Diskurssianalyysi pohjautuu myös aina omaan tulkintaan, joten havaitsemani tutkimustulokseni eivät ole ehdottomia totuuksia. En myöskään pyri tutkielmassani yleistämään, vaan tarkoitukseni oli keskittyä tarkastelemaan ainoastaan näiden kahden uutismedian luomia kuvauksia kunniaan liittyvästä väkivallasta.

Tarkastelen tutkimuksessani, millaista kuvaa Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat luovat kunniaan liittyvästä väkivallasta. Lisäksi selvitin, millaisia diskursseja analysoimani journalistiset tekstit tuottavat sekä ketkä niitä tuottavat. Vastasin edellisessä luvussa mielestäni onnistuneesti asettamiini tutkimuskysymyksiin. Havaitsin, että uutismedia on osiltaan toistanut vanhoja narratiivejaan kunniaan liittyvästä väkivallasta, minkä toiseuttamisen diskurssi osoitti.

Tutkielmani argumentoi, että journalismi voi omilla valinnoillaan vaikuttaa lukijoiden kuvaan todellisuudesta ja siksi tavat uutisoida kunniaan liittyvästä väkivallasta ovat merkittäviä representaation kannalta. Jos journalismi välittäisi inklusiivisesti asianosaisia kuulleen oikeanlaista kuvaa kunniaan liittyvästä väkivallasta, sen olisi mahdollista osaltaan myös edistää ja edesauttaa väkivallan vastaista työtä ja väkivaltaan puuttumista.

Tutkielmani alkuvaiheessa huolenaiheeni liittyi siihen, miksi kunniaan liittyvä väkivalta ei herätä niin laajaa keskustelua verrattuna muihin naisiin kohdistuvan väkivallan muotoihin. Tutkimustulosteni perusteella voisi päätellä, että yksi syy tähän löytyy uutismedian esittämistä pintapuoleisista kuvauksista. Kunniaan liittyvä väkivalta näyttää nimittäin olevan tuntematon myös toimittajille. Kuten luvussa 1 argumentoin, journalismilla on vaikutusta siihen, mistä asioista puhutaan. Jos kunniaan liittyvä

väkivalta on toimittajille tuntematon, ei ihme, että se heijastuu myös julkisuudessa käytyyn keskusteluun.

Mielestäni huomionarvoista on se, miten vähän kunniaan liittyvistä väkivaltatapauksista päätyy viranomaisten tietoon. Tämä vaikuttaa myös siitä uutisoimiseen. Kunniaan liittyvä väkivalta on ilmiöltään monimutkainen ja saattaa olla vaikeasti ymmärrettävä. Siksi minulle herää kysymyksiä siitä, osataanko kunniaan liittyvää väkivaltaa tunnistaa? Koska ilmiö yhdistetään usein maahanmuuttajiin, voi sen tunnistaminen toisissa yhteisöissä jäädä pimentoon. Tämä voi olla syynä ilmiön yksipuoliseen uutisointiin. Toisaalta uutismedia toimii vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa: yhteiskunnassamme ei välttämättä osata tunnistaa kunniaan liittyvää väkivaltaa, minkä vuoksi vain tietynlaiset tapaukset tietyissä yhteisöissä osataan tunnistaa ja täten myös uutisoida nimenomaan ”kunniaan liittyvä väkivalta” -nimikkeellä. Huomasin esimerkiksi tutkielmaa tehdessäni, että artikkelissa *Pelko, josta harva uskaltaa puhua* (IS 21.9. 2024) käsitellään kahta vuoden 2024 niin kutsuttua kunniamurhatapausta, mutta toista murhaa, josta uutisoitiin huhtikuussa (Mustonen ja Tyystjärvi 2024) ei käsitelty uutisissa ”kunniamurha”-nimikkeellä ollenkaan, jonka takia se ei valikoitunut aineistooni. Se yhdistettiin niin kutsutuksi kunniamurhaksi siis vasta syyskuun artikkelissa. Miksi? Eikö kunniamotiivia osattu tunnistaa heti sen ajankohtana? Pohdin myös esimerkiksi joissakin kristillisissä yhteisöissä käytettyjä eheytyshoitoja – eikö niitä nähdä kunniaan liittyvänä väkivaltana? Vastuu ilmiön tunnistamisesta ei tietenkään kuulu pelkästään toimittajille, mutta jos aiheesta puhuttaisiin enemmän, olisi sen tunnistaminen kaikilta toimijoilta varmasti helpompaa. Aiheesta puhumista tosin myös vaikeuttaa ilmiön arkuus sekä pelko leimaamisesta sekä yhteisön sisällä että sen ulkopuolella. Ilmiön tunnistaminen on ensiaskel siihen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Havaintojeni perusteella näyttää nimittäin siltä, että kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy todennäköisesti paljon enemmän kuin osaamme kuvitellakaan.

Argumentoin luvussa 2.1.1, että kunniaan liittyvä väkivalta ei kosketa pelkästään maahanmuuttajayhteisöjä, mutta siitä käyty keskustelu liittyy laajemmin keskusteluun rasismista, koska kuten johdannossa mainitsin, maahanmuuttajanaisilla on korkeampi

todennäköisyys joutua lähisuhdeväkivallan uhriksi. Havaitsin kuitenkin kiinnostavan paradoksin tutkielmaa tehdessäni. Toisaalta paikallistamani toiseuttamisen diskurssi kehystää kunniaan liittyvän väkivallan ainoastaan etnisiä vähemmistöjä koskevaksi ongelmaksi, eli heidät kyllä nostettiin esille ja väkivalta siirrettiin muiden kulttuurien ongelmaksi. Mutta toisaalta diskurssi mielestäni sivuutti heidän kokemuksensa ja siten ylläpitää mielestäni narratiivia siitä, etteivät heidän kokemuksensa ole yhtä merkityksellisiä. Kyse onkin enne kaikkea siitä, *miten* kunniaan liittyvästä väkivallasta puhutaan. Ongelma täytyy pystyä ottamaan esille ilman pelkoa leimaamisesta. Etniseen vähemmistöön kuuluvia ei myöskään tulisi jättää vain puhunnan kohteiksi, passiivisiksi uhreiksi, vaan heille tulisi antaa valta määritellä ja kertoa heitä itseään koskevista kysymyksistä. Erityisesti globalisaation kiihtymisen myötä on mielestäni ongelmallista, ettei journalismi ole onnistunut ottamaan kaikkien yhteiskunnan jäsenten ääniä mukaan keskusteluun. Uutismedian yksipuoliset ja vääristyneet narratiivit kunniaan liittyvästä väkivallasta voivat mielestäni vahvistaa stereotypioita ja niitä voidaan pahimmillaan käyttää lyömäaseena vähemmistöjä vastaan sekä keppihevosena rasistiselle ajattelulle. Tämä voisi myös johtaa siihen, että uutismediassa leimattu ryhmä alkaa sensuroimaan omia puheitaan ja vetäytymään yhteiskunnallisesta keskustelusta. Haluan samalla vielä korostaa, ettei keskustelua kunniaan liittyvästä väkivallasta tule kuitenkaan sysätä pelkästään etnisiä vähemmistöjä koskevaksi.

Kiireisen uutistyoön keskellä ei ole välttämättä aikaa kyseenalaistaa toimittajien omia asenteita tai luoda mahdollisimman inklusiivista journalismia. Kuitenkin journalismin merkittävän yhteiskunnallisen aseman vuoksi kaikkien journalistien tulisi tehdä töitä kaikkien äänien kuulemiseksi ja asenteiden muuttamiseksi. Paikallistamani ihmisoikeusdiskurssi onneksi osoittaa, että olemme menossa kenties oikeaan suuntaan, eikä tehtävä ole mahdoton. Esimerkiksi tätä tutkielmaa tehdessäni marraskuussa eduskunnassa hyväksyttiin laki, jossa pakkoavioliiton rangaistavuutta selkeytetään rikoslaisissa (AlmaInsights 11.11. 2024).

Tutkielmaa tehdessäni heräsi loputtoman paljon ajatuksia ja pohdittavaa aiheeseen liittyen. Tiedostan, että en tässä tutkielmassa ole pystynyt ottamaan kaikkia näkökulmia

huomioon. Tunnistan tutkimukseni yhdeksi heikkoudeksi sen, että puhun etnisistä vähemmistöistä ikään kuin yhtenä ryhmänä, vaikka mikään yhteisö ei ole yksiääninen ja esimerkiksi samaan etniseen ryhmään identifioituu joukko moninaisia ja erilaisia ihmisiä. Tutkimuksen toinen uutisväline, Ilta-Sanomat, on iltapäivälehti, jolle on luonteenomaista tietynlainen kärjistävä kieli sekä pyrkimys myyvään sisältöön. Tutkimustani ei siis voi yleistää koskeväksi koko Suomen uutiskenttää. Olisin kovasti halunnut syventyä aiheeseeni vielä paremmin, mutta kandidaatintutkielman asettamien reunaehtojen vuoksi se ei onnistu. Jatkotutkimuksia ajatellen olisi mielenkiintoista verrata vuoden 2002 Fadime Sahindalin niin kutsuttua kunniamurhan uutisointia ja siitä herännyttä keskustelua esimerkiksi vuoden 2024 Tampereen niin kutsuttuun kunniamurhatapaukseen ja sen uutisointiin. Olisiko diskursseissa nähtävissä konkreettista kehitystä? Kuten luvussa 4.2 mainitsin, jatkotutkimusta varten olisi kiinnostavaa myös tehdä haastattelututkimusta toimituksellisista valinnoista kunniaan liittyvien väkivaltatapauksen uutisoinnista. Uskon, että kunniaan liittyvän väkivallan syväluotaavampi tutkimus voisi auttaa pääsemään lähemmäs ongelman ratkaisemista. Aihetta voisi mielestäni lähestyä hyvinkin eri näkökulmista, joten odotan mielenkiinnolla, mitä kaikkea nousee vielä esille.

LÄHTEET

Aaltonen, Joonas. 2024. "Kokoomuksen ja perussuomalaisten riveistä syytetään mediaa Britannian puukkoiskun hyssyttelystä." *Helsingin Sanomat*, 5.8. 2024. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010610055.html>

Aapakallio, Johanna. *Kunniaan liittyvä väkivalta – Suositeltavat ja kriittiset termit*. Loisto settlementti ry. 2023.

Ahmed, Ujuni ja Elina Hirvonen. 2022. *Työille, jotka ajattelevat olevansa yksin*. WSOY.

Anthias, Floya. "The Intersections of Class, Gender, Sexuality and 'Race': The Political Economy of Gendered Violence." *International Journal of Politics, Culture, and Society* 27, no. 2 (2014): 153–71. doi:10.1007/s10767-013-9152-9.

Attila, Henna, Miina Keski-Petäjä, Marjut Pietiläinen, Laura Lipasti, Juhani Saari ja Kimmo Haapakangas. 2021. "Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021." *Tilastokeskus*.

Berrington, Eileen, ja Päivi Honkatukia. "An Evil Monster and a Poor Thing: Female Violence in the Media." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 3, no. 1 (2002): 50–72. doi:10.1080/140438502762467209.

Bouzerdan, Camelia, ja Jenifer Whitten-Woodring. "Killings in Context: An Analysis of the News Framing of Femicide." *Human Rights Review (Piscataway, N.J.)* 19, no. 2 (2018): 211–28. doi:10.1007/s12142-018-0497–3.

Boyle, Karen. "What's in a Name? Theorising the Inter-Relationships of Gender and Violence." *Feminist Theory* 20, no. 1 (2019): 19–36. doi:10.1177/1464700118754957.

Burr, Vivien. *Social Constructionism*. Third edition. Hove ; Routledge, 2015.

Coddington, Mark, Seth C Lewis, ja Valerie Belair-Gagnon. "The Imagined Audience for News: Where Does a Journalist's Perception of the Audience Come From?" *Journalism*

Studies (London, England) 22, no. 8 (2021): 1028–46.
doi:10.1080/1461670X.2021.1914709.

Colburn, Kenneth. "Honor, Ritual and Violence in Ice Hockey." *Canadian Journal of Sociology* 10, no. 2 (1985): 153–70. doi:10.2307/3340350.

d'Haenens, Leen. *Images of Immigrants and Refugees in Western Europe Media Representations, Public Opinion and Refugees' Experiences*. Edited by François Heinderyckx, Willem Joris, and L. d' (Leen) Haenens. Leuven: Leuven University Press, 2019.

Eskola, Pinja. 2024. "Ei enää hyssyttelyä." *Tulva*, 7.3. 2024. <https://tulva.fi/lue/ei-enaahyssyttelya/>

Fairclough, Norman. 1997. *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.

Feldman, Shelley. "Shame and Honour: The Violence of Gendered Norms under Conditions of Global Crisis." *Women's Studies International Forum* 33, no. 4 (2010): 305–15. doi: 10.1016/j.wsif.2010.02.004.

Ford, Rochelle, Sara Gonzales, ja Victoria Quade. "Collaborative and Inclusive Journalism: More Than Words." *Journalism & Mass Communication Educator* 75, no. 1 (2020): 58–63. doi:10.1177/1077695819900740.

Gill, Jessica K. "Problematizing 'Honour Crimes' within the Canadian Context: A Postcolonial Feminist Analysis of Popular Media and Political Discourses." *Societies (Basel, Switzerland)* 12, no. 2 (2022): 62-. doi:10.3390/soc12020062.

Gillespie, Lane Kirkland, Tara N Richards, Eugena M Givens, ja M. Dwayne Smith. "Framing Deadly Domestic Violence: Why the Media's Spin Matters in Newspaper Coverage of Femicide." *Violence against Women* 19, no. 2 (2013): 222–45. doi:10.1177/1077801213476457.

Hacking, Ian ja Inkeri Koskinen. 2009. *Mitä sosiaalinen konstruktionismi on?* Tampere: Vastapaino.

- Hall, Stuart, Mikko Lehtonen, ja Juha Herkman. 1999. *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Hansen, Saana, Maija Jäppinen, Johanna Latvala ja Anni Sams. *Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa*. Helsinki: Ihmisoikeusliitto. 2016.
- Harcup, Tony, and Deirdre O’Neill. “What Is News? Galtung and Ruge Revisited.” *Journalism Studies (London, England)* 2, no. 2 (2001): 261–80. doi:10.1080/14616700118449.
- Husseini, Rana. 2009. *Murha kunnian varjolla*. Turku: Painosalama Oy.
- Jafri, Amir H. 2008. *Honour Killing: Dilemma, Ritual, Understanding*. Oxford; Oxford University Press.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arto. 2017. “Maskuliinisuus ja väkivalta”. Teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*, toimittaneet Niemi, Johanna, Heini Kainulainen, Päivi Honkatukia, ja Teija Hautanen. Tampere: Vastapaino, 36–51.
- Keskinen, Suvi. 2009. ”Me ja muut”? Kunniaan liittyvä väkivalta median kuvauksissa.” Teoksessa *Kunnia konfliktina: näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*, toimittaneet Tauro, Tanja, ja Marjo van Dijken. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri.
- Keskinen, Suvi. 2017. ”Erojen näkökulma yllirajaisiin muuttoliikkeisiin ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan.” Teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*, toimittaneet Niemi, Johanna, Heini Kainulainen, Päivi Honkatukia, ja Teija Hautanen. Tampere: Vastapaino, 269–286.

Keskinen, Suvi. 2010. "Sukupuolistunut väkivalta". Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toimittaneet Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino, 243–247.

Knuuttila, Tarja ja Aki Petteri Lehtinen. 2010. *Representaatio: tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus.

Lidman, Satu. 2009. "Kunnia ja siveys: yhteisöllisten konfliktien ja häpeän pelon historiallisuudesta." Teoksessa *Kunnia konfliktina: näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*, toimittaneet Tauro, Tanja, ja Marjo van Dijken. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, 117–128.

Lidman, Satu. 2016. *Väkivaltakulttuurin perintö*. Tallinna: Gaudeamus.

Löytty, Olli. 2005. "Johdanto: Toiseuttamista ja tilakurittomuutta." Teoksessa *Rajanylityksiä – Tutkimusreittejä toiseuden toiselle puolen*, toimittanut Löytty, Olli. Helsinki: Gaudeamus, 7–27.

Löytty, Olli. 2005. "Kuka pelkää mustavalkoista miestä? Toiseuttamisen katseen rajat." Teoksessa *Rajanylityksiä – Tutkimusreittejä toiseuden toiselle puolen*, toimittanut Löytty, Olli. Helsinki: Gaudeamus, 87–103.

Mohanty, Chandra. "UNDER WESTERN EYES: FEMINIST SCHOLARSHIP AND COLONIAL DISCOURSES." In *Feminist Postcolonial Theory*, 49-. Edinburgh University Press, 2003. doi:10.3366/j.ctvxcr9q0.8.

Meltzer, Christine E. "Isolated Incidents. Media Reporting on Violence Against Women in the German Press." *Journalism Practice* ahead-of-print, no. ahead-of-print (2023): 1–20. doi:10.1080/17512786.2022.2162952.

Moring, Tom, Kim Zilliacus, Verica Rugar, Gregory Treadwell, Asbjørn Slot Jørgensen, Inger K Larsen, Inger Munk, and Donald Matheson. "Global Interaction as a Learning Path towards Inclusive Journalism." *Journal of Applied Journalism & Media Studies* 6, no. 3 (2017): 485–506. doi:10.1386/ajms.6.3.485_1.

MTV3. 2002. "Kunniamurha kuohauttaa Ruotsissa." *MTV-uutiset*, 23.1. 2002. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kunniamurha-kuohuttaa-ruotsissa/2130464>

Mustonen, Ella ja Ilona Tyystjärvi. 2024. "Helsingin McDonald'sissa puukotettu kuoli vammoihinsa." *Ilta-Sanomat*, 6.4. 2024. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000010342835.html>

Niemi, Johanna, Heini Kainulainen, Päivi Honkatukia, ja Teija Hautanen. 2017. *Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino.

Paasonen, Susanna. 2010. "Sukupuoli ja representaatio". Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toimittaneet Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino, 39–49.

Pietikäinen, Sari ja Anne Mäntynen. 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Raittila, Pentti. 2012. *Etnisyys ja rasismi journalismissa*.

Ranta, Niko. 2021. "Nummelassa puolisonsa murhannut perheenisä tuomittiin elinkautiseen – oikeuden mukaan teossa kunniaväkivallan piirteitä." *Ilta-Sanomat*, 24.9. 2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008286992.html>

Richards, Tara N, Lane Kirkland Gillespie, and M. Dwayne Smith. "An Examination of the Media Portrayal of Femicide–Suicides: An Exploratory Frame Analysis." *Feminist Criminology* 9, no. 1 (2014): 24–44. doi:10.1177/1557085113501221.

Richards, Tara N, Lane Kirkland Gillespie, and M Dwayne Smith. "Exploring News Coverage of Femicide: Does Reporting the News Add Insult to Injury?" *Feminist Criminology* 6, no. 3 (2011): 178–202. doi:10.1177/1557085111409919.

Romppanen, Hanni-Mari ja Gazale Giray. 2009. " 'Minun kunniani ei ole sinun kunniasi.' Kunniakäsitteen monet merkitykset." Teoksessa *Kunnia konfliktina: näkökulmia ilmiön*

tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn, toimittaneet Tauro, Tanja, ja Marjo van Dijken. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, 51–64.

Ronkainen, Suvi. 2017. "Mitä väkivalta on?" Teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*, toimittaneet Niemi, Johanna, Heini Kainulainen, Päivi Honkatukia, ja Teija Hautanen. Tampere: Vastapaino, 19–36.

Rossvall, Maria. 2024. " 'Miten paljon Suomessa on tapahtunut kunniamurhia, joita ei ole tunnistettu?' – Tyttöjä ja naisia ei suojella riittävästi kunniaan liittyvältä väkivallalta, sanovat asiantuntijat." *Aamuposti*, 1.11. 2024. <https://www.aamuposti.fi/uutissuomalainen/8028620>

Rupar, Verica. "Inclusive Journalism: How to Shed Light on Voices Traditionally Left out in News Coverage." *Journal of Applied Journalism & Media Studies* 6, no. 3 (2017): 417–23. doi:10.1386/ajms.6.3.417_1.

Saresma, Tuija; Rossi, Leena-Maija ja Tuula Juvonen. 2010. *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.

Tammisalo-Savolainen, Tuuli. 2009. "Suojattu yhteisö: kunniaväkivalta kollektiivisena ilmiönä Suomessa." Teoksessa *Kunnia konfliktina: näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*, toimittaneet Tauro, Tanja, ja Marjo van Dijken. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, 30–49.

Tauro, Tanja, ja Marjo van Dijken. 2009. *Kunnia konfliktina: näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri.

Tilastokeskus. 2024. "Maahanmuuttojen määrä ennätysuuri Suomessa vuonna 2023." Luettu 3.11. 2024. <https://stat.fi/julkaisu/clmixlq2e5fnt0bw60d4l2t7g>

THL. 2024. "Lähisuhdeväkivalta." Luettu 2.10. 2024. <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>

Valovirta, Elina. 2010. "Ylirajaisten erojen politiikka." Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toimittaneet Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma. Tampere: Vastapaino, 92–105.

LIITE 1: TUTKIMUSAINEISTO

Aapakallio, Johanna ja Hassen Hnini. "Kunniaan liittyvä väkivalta esiintyy kaikissa ihmisyhteisöissä." *Helsingin Sanomat*, 29.6. 2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010528735.html>

Alenius, Jari. 2023. "Iphetal, 20, halusi elää länsimaalaisittain – sitten "Suomen-setä" ampui häntä kasvoihin." *Ilta-Sanomat*, 26.3. 2023. <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009464509.html>

Hakulinen, Julia. 2024. "Tämä tiedetään nyt Tampereen ampumisesta, jossa raskaana ollut nainen menetti henkensä." *Ilta-Sanomat*, 27.9. 2024. <https://www.is.fi/tampereen-seutu/art-2000010725237.html>

Holm, Hanna. 2024. "Naisten kokema väkivalta pitää tehdä näkyväksi." *Helsingin Sanomat*, 1.3. 2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010259095.html>

Hussein, Sara. 2024. "Pako siveyskulttuurista." *Ilta-Sanomat*, 23.7. 2023. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009728700.html>

Kantola, Anne. 2023. "'Ne ovat pelottavia tilanteita' – Helsingiläisen lukion kuraattori kertoo perheen "kunnian" vartioimisesta koulualueella." *Helsingin Sanomat*, 12.8. 2023. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000009761410.html>

Kantola, Anne. 2023. "Naisiin ja lapsiin asennetaan jopa paikantimia – Miehen "kunnia" näkyy julmana väkivaltana Helsingin seudulla." *Helsingin Sanomat*, 12.8. 2023. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000009745866.html>

Kilpeläinen, Kia. 2023. "Veljentyttönsä teloitustyyllillä ampunut murhaaja vapautuu elinkautisesta." *Ilta-Sanomat*, 17.3. 2023. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009459246.html>

Laine, Laura, Minna Remes-Sievänen, Marjukka Huttunen ja Tommi Tulmunen. 2024. "Poliisin lähisuhdeväkivaltaan erikoistunut ryhmä on korvaamaton apu turvakotien

asukkaille.” *Helsingin Sanomat*, 17.9. 2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010678463.html>

Numminen, Julius. 2024. ”Näin vaimonsa elävältä polttanut irakilaismies valmisteli tekoaan – Poliisi ei ehtinyt tutkia rikosilmoitusta.” *Helsingin Sanomat*, 1.7. 2024. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010525879.html>

Pekkarinen, Elina. 2024. ”Romanilapsella on oikeus suojeluun.” *Helsingin Sanomat*, 24.9. 2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010714397.html>

Ranki, Laura. 2023. ”Työt tarvitsevat omia tiloja.” *Helsingin Sanomat*, 11.10. 2023. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009910251.html>

Ranta, Niko. 2024. ”Aviomies ei hyväksynyt vaimonsa uutta suhdetta – päätyi kylmäveriseen ratkaisuun.” *Ilta-Sanomat*, 10.6. 2024. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000010488178.html>

Ranta, Niko. 2024. ”He try to kill me – tätä väitettä poliisi ei ehtinyt tutkia, sitten perheenäiti sai surmansa.” *Ilta-Sanomat*, 10.5. 2024. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000010413599.html>

Rissanen, Milka. 2024. ”Mies poltti vaimonsa elävältä Vantaalla – Viranomaiset eivät puutu kunniaväkivaltaan ajoissa, sanoo asiantuntija.” *Helsingin Sanomat*, 11.6. 2024. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000010489834.html>

Salomaa, Marja. 2024. ”Syyttäjä: Kauppamatkalla kadonnut perheenäiti murhattiin hyvin julmalla tavalla.” *Helsingin Sanomat*, 10.5. 2024. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000010416330.html>

STT-AFP. 2023. ”Veljekset vihasivat siskonsa modernia elämäntapaa – perheenäiti tapettiin ja sullottiin laukkuun.” *Ilta-Sanomat*, 16.2. 2023. <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009399285.html>

Vainio, Anniina. "Naisvihaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei tule enää vähätellä." 7.6. 2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010477529.html>

Åkman, Erika. 2024. "Pelko, josta harva uskaltaa puhua." *Iltä-Sanomat*, 21.9. 2024. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000010704964.html>